

UČITELJSKI TOVARIŠ

Glasiló avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva

Vse spise, v oceno poslane knjige itd. je pošiljati samo na naslov:

Uredništvo Učiteljskega Tovarisa
v Ljubljani, Frančiškanska ulica 6.

Rokopisov ne vračamo.

Vse pošiljatelj je pošiljati franko.

Učiteljski Tovarish izhaja vsak petek popoldne
Ako je ta dan praznik, izide list dan pozneje.
Vse leto velja . . . 10.— K
pol leta . . . 5.— " " "
četrt leta . . . 2.50 " " "
posamezna številka po 20 h.

Za reklamne notice, pojasnila, poslaša, razpise, služb je plačati po 20 h za petit-vrsto.
Priloge poleg poštnine 15 K.

Za oznanila je plačati od enostolpne petit-vrste,
če se tiska enkrat . . . 16 h
dvakrat . . . 14 " "
trikrat . . . 12 " "
za nadaljnja uvrščenja od petit-vrste po 10 h.
Oznaniila sprejema Učiteljska tiskarna (telefon št. 118).

Naročnino, reklamacije, to je vse administrativne stvari je pošiljati samo na naslov:

Upravništvo Učiteljskega Tovarisa
v Ljubljani.

Poštna hranilnica št. 53.160.

Reklamacije so proste poštnine

Prihodnja številka „Učiteljskega Tovarisa“ izide dne 22. marca 1918.

Vabilo

na

sejo upravnega odbora

in vseh štirih odsekov Zaveze avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva,

ki se vrši

v četrtek, dne 28. marca 1918, ob pol 2. popoldne v prostorih Učiteljske tiskarne v Ljubljani, Frančiškanska ulica št. 6.

DNEVNI RED:

1. Konstituiranje vseh štirih odsekov.
2. Konstituiranje upravnega odbora.
3. Skupno posvetovanje upravnega odbora z odseki.
4. Došli predlogi se odkažejo odsekom.
5. Predlogi in nasveti.
6. Posvetovanja odsekov.
7. Odseki poročajo upravnemu odboru o svojih sklepih.

Vodstvo Zaveze.

Izjava.

Država in tudi posamezne avstrijske dežele nalagajo sedaj med vojno na rame ljudskošolskega in meščanskošolskega učiteljstva po šolskih inštancah izredno mnogo zastojnega dela. Ob izvrševanju tega dela se zdi časih temu učiteljstvu, da ni razen njega na svetu nobenega drugega stanu več. Razdeljevali so že razna vojna odlikovanja, a civilno učiteljstvo je bilo teh odlikovanj najmanj deležno. Učiteljstvo seveda ni delovalo zaradi odlikovanj, ampak zaradi stvari same. In delo, ki ga je izvršilo učiteljstvo v vojnem času z odličnimi uspehi, je bilo tako v učilnici kakor tudi zunaj nje v službi domovine ob raznih prilikah ogromno.

Tudi razni domači vojni in narodni odbori nočejo poznati učiteljstva. Učitel-

skih zastopnikov ne marajo v svoji sredi, dela pa jim vendarle nalagajo — bodisi direktno ali indirektno. Imenovali bi lahko več takih odborov, a zadostuje naj splošna trditev. Saj se poznamo!

Ni treba posebe poudarjati, da nam kot resničnim demokratom ni prav nič do odlikovanj in pohval. Koder in kadar je sodelovalo napredno slovensko učiteljstvo, je to storilo zaradi dobrega ali lepega namena. Ako si pa želimo v odborih, ki apelirajo na našo pomoč, svojega zastopstva, je ta zahteva utemeljena v pravilu, da bi smeli tudi odločati tam, koder hočejo, da naj delamo. To vendar ne gre, da smejo drugi razpolagati z našimi močmi in z našim časom, ne da bi naši zastopniki imeli pri tem odločujoče besede! To je tlačenstvo!

Članstvo Zaveze hoče biti povsod enakopravno in enakoveljavno z vsemi drugimi stanovi in organizacijami. Kdor nas neče poznati, ta naj tudi ne pričakuje našega sodelovanja. S svojimi silami in sredstvi imamo pravico razpolagati mi sami v namene in smotre, ki jih spoznamo za koristne, potrebne in skladne z nalogami učiteljskega stanu. Na nas pa sme računati le tisti, ki se obrne na naslove naših organizacij po našo pomoč! Tako zahteva naš stanovski ponos!

Vodstvo Zaveze.

Podržavljenje okrajnih šolskih nadzornikov.

Dunaj, 1. marca 1918.

V naučnem odseku državnega zbora se je dne 28. pret. mes. vršila debata o podržavljenju okrajnih šolskih nadzornikov. Naučni odsek se je izrekel za podržavljenje. Največ pa so v odseku govorili o tem, katero učiteljstvo naj prihaja v poštev za nadzornike. Poslanec Glöckl se je v principu popolnoma pravilno izrekel zato, da se je treba v tem primeru ozirati le na ljudskošolske in meščanske učitelje, ki so njih strokovna usposobljenost, dolgoletna praksa ter osebnostna značajnost jamstvo, da bodo pravi možje na pravem mestu. Poslanec dr. Vrstovšek je bil mnenja, da se je treba ozi-

ratiti tudi na učno osebje učiteljskih, nadalje pa takisto na strokovnjake iz vrst srednješolskih profesorjev. Dasi je Vrstovškovo načelo širše in bolj demokratsko, vendar nima toliko stvarne utemeljenosti, nego jo ima Glöcklovo. Med učnim osebjem na učiteljskih so strokovnjaki, ki poznajo naloge in ustroj ljudskih in meščanskih šol, medtem ko takih strokovnjakov med srednješolskimi profesorji ni, ali so pa — bele vrane. Na Kranjskem so n. pr. napravili kar za deželnega šolskega nadzornika realnega kateheta dr. Opeko ter mu izročili ljudskošolski referat, ko je vendar jasno, da pozna ljudske šole le od zunaj ali pa izza mnenj in predsodkov nekaterih župnišč, kamor hodi na svojih inšpekcijah najprej po informacije. Tak nadzornik se mora najprej sam učiti, in samemu je treba nadzorstva in vodstva, preden se sprijazni in seznani s svojimi nalogami. In to se glasi kakor pravljica iz neznane dežele, da imenujejo za nadzornike tudi možje, ki ne poznajo šolstva, a ga naj nadzorujejo. Kako je to mogoče? In kje je to mogoče?

V naučnem odseku je naposled obveljalo Vrstovškovo načelo, da srednješolskih profesorjev ni izključiti iz imenovanja za okrajne šolske nadzornike. S tem je dana vladi pri izbiri nadzornikov ugodna prilika, da poišče res strokovnjake za ta važna mesta. Ne bo ji treba več izbirati le eksponentov kake politične stranke, kakor je to — recimo — fakt na Kranjskem, ali pa dvigati na nadzorniško mesto celo moža, ki se je v dobi vojne dobro, a k sreči brezuspešno kvalificiral za — denuncianta, kar je tudi že na Dunaju znano.

Stališče večine slovenskega in češkega učiteljstva glede podržavljenja okrajnih šolskih nadzornikov je jasno. Mi smo proti temu. Naši razlogi so znani. Državi vendar ne gre vsa oblast glede pravice, medtem ko ostaja hladna glede dolžnosti. S podržavljenjem okrajnih šol. nadzornikov prijemlje vlada šolstvo zopet pri vrhu, medtem ko pušča v nemar njene temelje in nosilce kulturnih smotrov šolstva. To načelo je za državo jako komodno in ceno, a ni niti pravilno, niti pravično, še manj je skladno z demokracijo, ki objema s čim večjimi, vedno jačje se pojavljajočimi valovi vse plasti vseh narodov. Šola vendar ni dvoživka, ampak mora po vsem svojem bistvu, vstroju, namenu in smotru služiti

le enemu: narodu! Podržavljenje okrajnih šolskih nadzornikov nima v danih razmerah stvarne utemeljenosti, temveč je to le eksistenčno vprašanje nadzornikov samih, ki se — kar je popolnoma jasno — go-reče zavzemajo za uzakonenje svoje zahteve, ker so seveda tudi ti gospodje najbližji samemu sebi. Kruh je toliko tečnejši, ako je stalen — ne pa le od danes do jutri. Za eksistenco okrajnih šolskih nadzornikov resnično doslej nismo zavidali, ker sta jih politika in birokratizem držali v trdih škripah; še manj jih bomo zavidali v bodoče, ker nam bodo še bolj tuji, nego so nam bili doslej. Naši tovariši postanejo strogo uradne osebe, obdane z vsem rešpektom in z vso silo uniformirane avtoritete, in le od njih intelekt in individualnosti bo odvisno, koliko bodo uspešnost svojega delovanja naslanjali na zblizanje in harmonijo naših proletarskih ter z trnjevo krono mučeništva in zasuz-njenja ovenčanih duš!

O veliki večini okrajnih šolskih nadzornikov po slovenskih deželah ni čuti žale besede. Može so, ki razumejo svoj posel ter jih niti sposobnosti, niti značaji ne trgajo od učiteljstva. Učiteljstvo so prijatelji, svetovalci in objektivni sodniki, zato se lahko ponašajo z uspehi, ki jih dosega učiteljstvo v njih nadzorovalnih okrajih. Ker so z učiteljstvom, je učiteljstvo z njimi. Vse roke so sklenjene na skupnem delu in v medsebojni pomoči.

Drugod je pa položaj tak, umetno in namenoma ustvarjen, da ni prijateljstva, kjer bi moralo v interesu šolstva in učiteljstva biti. Tudi svetovalec ne more biti nihče, kdor sam ničesar ne zna, zato je pa objektivna sodba izključena, ker nadzorujejo diletanti strokovnjake in kjer navideznost — recimo kar odkrito: lepo s šolske table v zvezke dobesedno in doštvelilno prepisane naloge — dikтира sijajno službeno kvalifikacijo, medtem ko glave šolske mladine prihajajo vsak dan bolj prazne...

No, naj se zgodi karkoli, mi se ne bomo prav nič razburjali. Iz tega, koga od sedanjih okr. šol. nadzornikov podržavimo, spoznamo, ali vodi državne oblasti pri tej transakciji stvar ali oseba, pamet ali strast. Iz tega pa tudi razvidimo, kake namene ima s slovenskim šolstvom. In naposled ali pa v prvi vrsti: tudi ta akcija nosi vse znake malenkostne krparije, ki ne postavi

LISTEK

Iz umetniškega sveta.

Koncerta Minije Tomšinske in Antona Trosta.

V letošnji koncertni sezoni očitno prevladuje instrumentalna glasba, največkrat smo poslušali pianiste, med njimi domačina Ličarja in Antona Trosta. Na odru deželnega gledališča je jeseni nastopil sloviti klavirski virtuoz Backhaus, ki bi ga želeli še slišati, pozneje je koncertirala virtuosinja na gosli Angelina Svobodova, pred par tedni pa mlada Rusinja Minija Tomšinska.

Da so ljudje na njen koncert kar drli, pri-pisujem na rovaš reklame, ki je povedala, da so mlado Rusinjo komaj izpustili iz internacije v Budimpešti. Nekako nezaupljivo so obiskovalci koncerta gledali na oder, ko se je pokazalo mlado rusko dekle bledih lic, skoro boječega nastopa in je občinstvu dalo običajni poklon. Toda ko je koncertantka dvignila svoje gosli in jim začela izvajati otožne melodije, so na mah izgini-li vsi predsodki, in koj po prvi točki je gleda-

lišče odmevalo gromkega aplavza. Zaigrala nam je več točk, med njimi Paganinijev koncert, ki imajo nanj pogum le dovršeni goslači. Tomšinska je mlada virtuosinja, zato tudi še ne popolna. Prekrasno se ji posrečijo otožne, sentimentalne in lirčne stvari, dočim ji v točkah s hitrejšimi tempi mnogokrat izpodleti, ker ima preveč temperamenta. V hitrici uide njenim goslim napaden ton, dvojni prijem niso čisti, ni več harmonije in lepote v njenem igranju. Kadar pa zopet zasvira počasno melodijo, tedaj je njega igra občutena, v srce segajoče.

Na klavirju je Tomšinsko spremljala pianistinja Marija Ledererjeva z Dunaja, ki je tudi sama igrala par točk, žal, na skrajno slabem klavirju. —

Z napetostjo smo pričakovali koncert pianista Antona Trosta, domačega umetnika, ki je kot odličnjak zapustil šolo Glasbene Matice, študiral pozneje na dunajski glasbeni akademiji in jo dovršil z odličnim uspehom, s priznanjem diplome in Lizstove nagrade. Potem je koncertiral z znanim goslačem Zlatkom Balokovićem po Hrvaškem in celo v Egiptu. Sedaj deluje na Dunaju, kjer je nastopal z velikim uspehom na priredbah najodličnejših dunajskih glasbenih društev. Od-kar ni nastopil v Ljubljani, je preteklo že več let,

in razprodana Unionska dvorana je v nedeljo, dne 17. minulega meseca, dokazala, da Slovenci vedo ceniti uspehe svojega umetnika — rojaka. Vzpored koncerta je nosil imena najznačilnejših klavirskih kompozitorjev klasične in sedanje dobe Trost nam je virtuosno igral Bacha, Brahmsa, Chopina, Suka, Dvořaka in skupno s svojo soprogo Claire Trost-Fiedlerjevo Lizsta. Ljudem je najbolj agujala Chopinova Poloneza op. 33 in Lizstov klavirski koncert v A-duru za dva klavirja, v katerem se je tudi Trostova gospa izkazala kongenialna umetnica s svojim soprogom. Trostova igra ima kolosalno tehniko, ki se kaže v krepko treniranih rokah. Mogočni akordi so kot izklesani iz granita, pasaže in kadence odlikuje izredna ročnost, le v nežno pobarvanih delih skladb čutim preveč moške udarce, premalo finega občutja. Na občinstvo je grandiozno učinkoval Lizstov koncert, delo klavirskega heroja, polno besečih harmoničnih in ritmičnih listov.

Trostu je bil v priznanje poklonjen velik lov-orov venec s slovenskim trakom, gospe Trostovi krasen šopek. Umetniškemu paru želimo mnogo sreče in krasnih uspehov, želimo pa tudi, da nas še obišče! Trost je sin ljubljanskega učitelja Trosta.

Z. P.

60 letnica Viktorja Parme.

Viktorja Parmo lahko štejemo med najpopu-larnejše slovenske skladatelje. Kolikrat so igrali njegove »Mlade vajete«! Če bi imel toliko vi-narjave, glave vajete! Če bi imel toliko sloven-skem. Njegove pevske vločke h Govekarjevimi »Rokovnjačem«, koračnica iz opere »Amacouke« in najrazličnejši drugi plesni komadi so našli pot v sednjo glasbeno družino. Izmed Parmovih oper je najboljša »Ksenija«, nekdanja domača na našem in zagrebškem caru. Glasbena Matica je pred leti izvajala njegovega »Povodnjega moža«, bogve koliko neizvajanih skladb ima Parma še v svoji miznici. Predvsem je operetni skladatelj, ljubitelj lahkokrile Muze. Gotovo pa je, da je on eden onih slovenskih skladateljev, ki imajo or-kester v svoji popolni oblasti: Njegova orkestra-cija je izborna. Kot politični uradnik je služboval na Kranjskem pri mnogih okr. glavarstvih. Pov-sod je bil učiteljstvu prijazen in naklonjen. Imamo ga v najboljšem spominu. Vojna furija pa ga je pregnala iz Ljubljane na Dunaj, kjer ima vsaj mir. Ob šestdesetletnici mu tudi mi kličemo: Še na mnoga leta!

šolstva na ono široko in globoko podlago, kakršno hoče imeti bodočnost narodne kulture. Majhni ljudje ne ustvarjajo velikih dejanj. Vse je le kratka prehodna doba...

In to dejstvo naj služi v tolažbo vsem, ki gledajo v šolstvu glavnega kulturnega činitelja in ki hočejo šolstvo reformirati tako, kakor to zahtevajo vsestranski interesi narodovega materialnega in moralnega življenja. Vsak dan prihajamo bliže oni dobi, ko bodo tudi taki moderni in resnični šolniki mogli in morali govoriti in — ustvarjati!

*

Dunaj, 1. marca 1918.

Včeraj, t. j. 28. februarja, so se vršila tu posvetovanja zaradi državnega prispevka za draginjske doklade ljudskošolskemu učitelstvu v letu 1918. Tega posvetovanja so se udeležili zastopniki učitelstva vseh narodov — razen Jugoslovanov, ki niso na to posvetovanje iz mena neznanega vzroka dobili nobenega povabila. V imenu Jugoslovanskega kluba je konferiral z učiteljskimi delegati poslanec dr. Vrstovšek, ki je obenem razložil potrebe učitelstva južnih dežel. Vsi govorniki so izrekli soglasje z odsekovim predlogom. (Glej vlogo Deželnega slovenskega učiteljskega društva v Ljubljani v razpredelku „Iz naše organizacije“ v današnji številki našega lista! Op. uredn.) — Odsek mora zahtevati, da bo v zakonu izrečno povedano, naj se enkratni državni nabavni prispevek za l. 1918 določa in izplačuje natančno po ključu in načinu, kakor to velja za državno učitelstvo, in po rodovinskem stanju z dne 1. januarja t. l. Potem bo vsak dvom izključen in vsaka samostojna razlaga nemogoča. Država pa naj ta denar učitelstvu sama direktno nakaže, nikakor pa ne sme denarja izročiti deželnim odborom, da bi ga delili „po lastni previdnosti“. O tej „previdnosti“ deželnega odbora imajo na Kranjskem prebrižke izkušnje. Po drugih deželah pa, koder slušuje tudi slovensko učitelstvo, a vladajo tujerodni deželni odbori, bi bila taka „previdnost“ temu učitelstvu samo v kvar. Vse dosedanje izkušnje nas silijo do teh zahtev, ki morejo edine garantirati, da bo vse slovensko učitelstvo deležno teh podpor po načelu enakopravnosti in pravičnosti!

Goriškemu učitelstvu!

Za goriško učitelstvo ima deželni odbor 440.000 K. O razdelitvi bo sklepal na prvi seji. Predlog deželnemu odboru je: Vsak učitelj (učiteljica?) dobi 450 K; če je poročen, nekaj več; za vsakega otroka po 100 K, nadalje še po 50 K, kakor služi več nego 5, oziroma 15 let. Podpore bi šle do 1000 K. — Toliko učitelstvu v znanje, da si ne bo delalo nepotrebnih iluzij. Kdaj se bo ta državni nabavni prispevek razdelil, se še ne ve.

Gordiški vozeli.

Učitelja čaka
strgan rokav,
palca beraška,
prazen bokal.

Prosto po Vodniku in sedanjim razmeram primerno.

1.017.800 K — natančno toliko državnega denarja je prišlo v Ljubljano na finančno ravnanje učitelstva dne 22. januarja leta 1918. po Kr. roj. Dva dni pozneje, t. j. dne 24. istega meseca in leta, je bilo nakazilo realizovano deželnemu odboru. To je tisti denar, ki ga je država dala glasom sklepa državnega zbora kranjskemu učitelstvu kot enkratni nabavni prispevek za leto 1917, ki bi moral biti že izplačan vsakemu v nedeljenem odplačajočem znesku po rodovinskem stanju z dne 1. decembra 1917, torej je to učiteljski denar — naš denar!

Kje je ta denar in kaj delajo z njim, da ga ne dajo učitelstvu, ki je njegov in ki ga krvavo potrebuje?

Pretekli petek, dne 1. t. m., se je vršila seja deželnega šolskega sveta, in tedaj je dr. Ravnihar vprašal gospode tako, kakor smo zapisali zgoraj. Tisti čas je prejel grof Attems brzojavke od okrajnih učiteljskih društev, ki ga kličejo v zadnji uri na pomoč, da učitelstvo ne pogrigne od pomanjkanja. To se vendar čudno in neverjetno glasi: Učitelstvo ima od države nakazani milijon kron, a tega denarja mu ne izplačajo, da mora vzlic temu, čeprav je njegov denar že več kot mesec dni v Ljubljani, v besede pravem in žalostnem pomenu stradati. Deželni gospodje so se izgovarjali, da oni niso temu krivi, vladni gospodje pa so tarnali, da je njihovo razdelitveno delo tako težavno in tako komplicirano, da ga doslej

niso mogli rešiti, da ga tudi v doglednem času ne bodo mogli rešiti, čeprav se trudijo in pehajo noč in dan! Noč in dan! Toda vkljub temu napornemu delu — ali pa morda ravno zaradi njega — trpi kranjsko učitelstvo prave pravcate Tantalove muke: ima svoj denar, a ne more do njega, da bi se rešilo gospodarskega propada!

Kakor vidimo, so naši krušni očetje spletni nov Gordiški vozeli modernega veka, ki ga ne morejo razvozlati, da bi se iz njegove sredine izluščil milijon kron učiteljskega denarja in prišel naposled v prave roke. Treba bi Aleksandra Velikega Drugega, da razseka ta Gordiški vozeli nove izdaje in reši kranjsko učitelstvo materialnega pogina. Preden nam prijazna usoda zopet nakloni takega znamenitega moža, se utegne naš milijon na obrestih razkoti do drugega milijona, mi pa bomo vzlic temu še vedno lačni in raztrgani!

Da prihranimo, oziroma vrnemo gospodom vsaj nočni počitek, ki so ga zaradi nas izgubili, in da se ne pretegnejo z dnevnim delom, ki jim ga razdelitev našega denarja provzroča, se jih usojamo opozarjati na enostavno pot, ki bi bilo mogoče po njej brez genialnosti Aleksandra Velikega priti do jedra temu novodobnemu Gordiškem vozlu in dati čimprej učitelstvu to, kar je samo in edino njegovega! Bojimo se le, da je bilo vse dosedanje delo naših prijateljev na dež. šol. svetu zaman, ker niso prišli še do nobenega rezultata, in da bodo morali začeti iznova, ako hočemo vsaj še v tem letu priti do svojega denarja. Dela, ki bi ga kolikaj praktični šolniki ali uradniki rešili najpozneje v enem mesecu, bi se mi lotili po tem načrtu:

1. Okrajni šolski sveti pošljejo okrožnice vsem šolskim vodstvom svojega okraja z naročilom, naj po teh in teh točkah ugotovijo rodovinske razmere učitelstva svojih šol po stanju z dne 1. decembra 1917, kakor se je glasila določba sklepa državnega zbora. To delo morajo šolska vodstva dokončati **tekem enega tedna** in svoje izdelke poslati svojemu okrajnemu šolskemu svetu.

2. Ti odgovori pridejo v roke okrajnim šolskim nadzornikom. Ti imajo nalogo, da **tekem nadaljnjega tedna** pregledajo in preizkusijo doposlane referate svojih podrejenih šol ter svoj izdelek pošljejo deželnemu šolskemu svetu! Ako bi tega dela okrajni šolski nadzorniki v določenem roku sami ne zmogli, naj pri tej potrebi na pomoč tri do štiri **praktične učitelje** iz bližine svojega službenega mesta. Vsak učitelj vzame v delo par šol, in vse delo bo opravljeno v par dneh, zakaj učitelji bi se z veseljem, pa tudi z zagotovljenim uspehom lotili dela, saj bi delali tovarišem v korist. Če bi bilo treba, bi radi delali v resnici dan in noč, samo da bi bilo delo prej opravljeno in to krušno vprašanje prej rešeno.

3. Ti referati pridejo potem na dež. šol. svet. Ta ima **štirinajst dni** časa, da pregleda in presodi delo okrajnih šolskih svetov ter naposled — kar je glavno! — določi višino na posamezne osebe odplačajočih zneskov na temelju izkazov, ki jih je dobil od okrajnih šolskih svetov. Da bi šlo delo hitreje izpod rok, vzame tudi dež. šol. svet na pomoč nekaj praktičnih učiteljev iz Ljubljane, ki jim da v ta namen lahko po teden dni dopusta, kar bo našemu skupnemu življenjskemu vprašanju le koristilo.

Po tem načrtu bi mi razmotili ta Gordiški vozeli in smo prepričani, da bi bila ta zamotana stvar rešena točno, temeljito in v najkrajšem času. Ne verjamemo, da bi na ta način tega dela ne mogli rešiti **najpozneje v enem mesecu** — pa bi jim zaradi tega ne bilo treba žrtvovati niti ene ure blagodejnega spanja!

Pomislimo moramo tudi, da ni kranjska dežela tako strašno velika, da bi je praktičen šolnik ne poznal od enega konca do drugega. Prvi pogoj pa je, da se dela lotijo — kakor smo že večkrat poudarili — praktični šolniki, oziroma uradniki, ne pa birokrati, ki si bogve kako in bogve čemu tako enostavno delo otežujejo, da ne pridejo nikamor naprej, ampak da njih cincanje in prekladanje aktov vedno tesneje zapleta vrvice okrog vratu kranjskemu učitelstvu!

Po nekaterih šolah niso vsi učitelji doma, ker jih je mnogo še vedno v vojni službi. Kaj v takem slučaju? Vodstvo dotične šole ima vendar **stanovski izkaz** dotičnega učitelja, pa tudi njegove rodovinske razmere so mu znane. Če bi mu pa te razmere ne bile znane, bo vendar v dotičnem kraju kak človek (žena, sodnik, prijatelj), ki bo vedel povedati, česar bi morda vodstvo ne znalo. In končno morajo vsaj okrajni šolski sveti **meti katastrofe svojega učitelstva**, ako ga deželni šolski svet nima. **Kakšen red pa je to?** Zaradi zanikarnosti oblasti mora trpeti učitelstvo!

Kakor vidimo in čutimo, je v tem vitalnem vprašanju, ko gre za eksistenco učitelstva, **odpovedal ves birokratski aparat**. Ker se gospodje izgubili glavo, mora učitelstvo stradati. Iz vsega postopanja s tem učiteljskim denarjem pa je tudi razvidno, da gospodje sami ne vedo, kaj hočejo. V Ljubljani se je n. pr. zgodilo, da je okrajni šolski nadzornik sklical voditelje že na tri ali štiri pomenke, a na vsakem je hotel imeti drugačne podatke glede na rezdolitev tega našega denarja — dokaz, da gospod praktični šolnik sam ne ve, kaj in kako. Ali pa ima morda tako naročilo od zgoraj, samo da se rešitev zavleče in Kalteneggerjev vozeli še bolj zaplete.

Medtem pa, ko se tako igrajo z življenjem učitelstva, deželni odbor drobni učiteljski denar na kosčke, da nam naposled res nič drugega ne ostane nego „strgan rokav, palca beraška, prazen bokal“ in stari, nepoboljšljivi — birokratski šlendriani! Vse te in take razmere so se tudi zamotale v predvno zapleten vozeli, ki nas tišči in ugonablja kot krvoses in ki bi mu treba resničnega Aleksandra, da ga enkrat za vselej razreže na drobne kosčke!

Ob takih razmerah ni nič čudnega, če učitelstvo vidno telesno hira in duševno tako trpi, da se mu odpira pot do zdravnika, ki pa ne more nič drugega konstatirati, nego da je učitelstvo izčrpano in izmoggano ter rabi kruha in počitka!

Gospodje sami vžigajo v Gordiški vozeli odznak našega trpljenja in grb svoje plemenitosti — mrtvaško glavo!

O neki nujni reformi v naši organizaciji.

Slovensko učitelstvo je pokazalo že nešteto krat, da se v polni meri zaveda svojega pomena v narodnem kulturnem življenju. Da ta zavest ni rodila onih sadov, ki bi jih bilo nujno želeli, je žalobno neustojljiva resnica. Raziskovati vzroke teh neuspehov, mi danes ni namen, ako ravno bi bilo to jako koristno delo. Slovensko učitelstvo ne bo smelo mimo teh vzrokov z zavezanimi očmi in s plaščem usmiljenja, ker bi s takim postopanjem oškodovalo predvsem samo sebe, odreklo bi se vsakemu globljemu spoznanju resničnih razmer, s katerimi mora vsakdo računati, ki hoče za svojo pošteno voljo tudi poštenih uspehov; resigniralo bi na dragocene nauke, ki jih vsak izgrešen postopek v obliki nudi človeku, ki se resno trudi, priboriti svojim mislim pravo in polno istinitost ter jih postaviti v krvi in mesu na sodobna tla. To delo slovensko učitelstvo še čaka; izvršiti se bo moralo sine ira et studio.

Rekel sem: na sodobna tla. Ta sodobna tla niso nekaj povsem novega, oblika iztrgana iz organske celote. So življenje, ki temelji v prošlosti, ki se je nujno porodilo iz razvojnih komponent naše polpreteklosti. Zadnjih vzrokov in gibalnih sil nam bo na vsak način iskati v ravno kar zaključeni zgodovinski epohi. Toda med včeraj in danes zija nepremostljiv prepad, in le najsutilnejši, rekel bi, metafizični nitke vežejo po večno neizpremenljivem vzročnem zakonu oba tako bistveno se razlikujoča svetova. Nove življenjske oblike kličejo že z neodoljivo silo na dan; danes velja predvsem: odprto oko in uho, na stežaj odprto srce, da nam ne uide niti atom onih sestavnih sil, iz katerih se gradi nova življenjska stavba izmučenega človeštva. Le v kolikor se nam bo posrečilo zainteresirati na gradnji te bodoče stavbe vse sloje našega naroda, v toliko se nam bo ta stavba tudi posrečila. Gorje nam, če se ne oprostimo usodepolne zmote prejšnjih dni, da so le inteligentije poklicani graditi iz samih sebe kulturo kakega naroda. Ta pot vodi le do nesrečne izolacije narodnega razumnštva od svojega ljudstva, ustvarja iz narodnega organizma dva tuja si svetova, ki si stojita nasproti deloma brezbrizno in tuje, deloma celo sovražno. Taka kultura je laži-kultura, je stavba v oblakih. Slovenski umetniki, književniki in šolniki bi znali o tem pripovedovati žalostno poglavje iz dni, ki so bili.

Ta dragocen nauk si bo moralo slovensko učitelstvo dobro vtisniti v spomin in na njegovem temelju začrtati vse svoje delovanje v bodočnosti. To je vsa skrivnost demokratske ideje. Sli bomo med ljudstvo, a ne sporadično, ampak sistematično, ne sledeč impulzom trenutnega kavarniškega navdušenja, ampak po dobro premišljenem načrtu, ponoreno iz srčnih nagibov, a izbrušenim na kamenu sisteme — ustvarjajočega, filozofsko-umerjenega razuma; ne s suponiranimi eksotičnimi dogmami, ampak edino z

željo, spoznavati svoj narod, poiskati v njem samem vse one zdrave moralne sile, na katere hočemo postaviti trdno stavbo bodoče kulture.

Odpira se nam tedaj s tega vidika ogromno tonašče, na katerem nam bo preizkušati svoje moči. V to sveto potrebujejo pa krepke organizacije za svojo lastno izobrazbo, a tudi kot izhodišče. In to je za enkrat ono, na kar sem hotel danes opozoriti svoje stanovske tovariše in tovarišice šinom slovenske domovine.

Naše stanovske organizacije ne odgovarjajo več v svoji strukturi zahtevam časa. Preozke so, pretesne! V okviru naših društvenih pravil se ne moremo več gibati, ovirajo nas pri vsakem svobodnejšem in odločnejšem razmahu življenjskih energij. Hočemo zraka, svobode in prostora! Rabimo društev, ki bodo lahko organizirala naše kulturno delo med ljudstvom. Vse panoge modernega socialnega dela morajo biti osredotočene v naših društvih, iz njih morajo izhajati vse pobude za kulturno delo slovenskega učitelstva. Društva, ki nam po svojih omejenih pravilih ne prestopajo zabičujoče nekompetenco o vseh drugih, izven zgolj pedagoških in stanovsko-gimotnih zadevah, ne rabimo več. Ta društva bi bila anahronizem, ki bi nam onemogočala sploh vsako delo med ljudstvom, v prvi vrsti ravno ono delo, od katerega si obetamo, da nam prinese novo dobo naše zgodovine, da dvigne naš narod v eno vrsto z drugimi tekmujočimi omikanimi narodi.

Popolnoma neopravičen bi bil morebiten ugovor, da rabimo svoja društva v današnji strukturi izključno za svoje stanovske koristi, da pa imamo za drugo svoje delovanje povsod raznih političnih in kulturnih društev na razpolago. Da, imamo jih, a posluževali se jih bomo, kadar bomo mi hoteli. V takih neučiteljskih društvih je učitelstvo do sedaj ubijalo vse svoje moči, in to v nešteto slučajih ne za ljudske koristi, marveč za intencije raznih podeželnih in malomeščanskih klik. Ogromno delo je vršilo učitelstvo dan za dnevom, a sadove tega niti delilo ni z raznimi narodnimi maliki, kaj še, da bi jih zahtevalo izključno le zase. Med delavci-učitelji in ljudstvom so stale kliče, a škodo je trpelo od teh nezdružljivih razmer ljudstvo in učitelstvo. Ustvarjamo si za vse kompetentna društva in izločili smo na ta način steno, ki je stala do sedaj med nami in narodom. Kritike se nam ni bati: imamo bogate izkušnje in utrjene roke, in naše delo bo javno. Nastopali bomo lahko z odprtim vezirjem, podri umetno kuliso, ki nas je ločila doslej od ljudstva in skrivala naš trud in našo dobro voljo pred edino poklicanim faktorjem: ljudsko sodbo.

Izhajaje iz teh predpostav, se je obrnil odbor Sežanskega učiteljskega društva na vodstvo Zaveze, da prouči to perečo zadevo ter izdala za vsa v Zavezi včlanjena učiteljska društva enotna vzorna pravila, ki bodo omogočala učitelstvu, da razvije vse svoje sile že v okviru svojih lastnih organizacij. Te morajo postati naše prave duševne delavnice in izobraževalnice. Edino naša lastna društva so poklicana dajati učitelstvu vse potrebne direktive v veliki dobi, ki se bliža z onjaškimi koraki, da preizkuša našo moč in politično zrelost.

Al. Hreščak.

Klic po pomoči poročenih učiteljic z učiteljii z Gor. Stajerske.

»Deutscher Montag«, malo znani mariborski tednik, prinaša v svoji 5. številki z dne 4. februarja t. l. pod naslovom »Ein Notschrei der Lehrerehepaare aus Obersteier« sledeči zanimiv članek. Njegova vsebina ima dokaj sorodnosti tudi z našimi bednimi razmerami, ker gre tam in tu za učiteljske zakonske pare. Članek pravi:

Kogar bogovi sovražijo, tega napravijo za učitelja. Tako govori stano reklo. Toda bridka izkušnja uči: Kogar bogovi slepo in fanatično sovražijo in ga hočejo na vsak način ugonobiti, tega napravijo za učiteljice, ki poroče svoje kolege. Le-te so — vsaj na Stajerskem — izmed siromašnih najsiromašnejše.

Polna 4 leta moramo požirati krivico nad krivico. Leta 1914. je dobilo učitelstvo kot predprijem k regulaciji svojih plač, ki je bila to leto obljubljena, draginjske doklade, ki so jih šteli v pokojnino. Toda tako učitelji kakor učiteljice teh poročenih parov sta dobila veliko manj kakor ostalo učitelstvo.

Mi poročeni pari, v prvi vrsti poročene učiteljice — poročene namreč z učitelji — smo od te dobe učne osebe druge vrste. Pri vojnih dokladah leta 1915. je bilo za deželo Stajersko nekaj samo ob

umrljivega, da ne dobe učiteljice, po-
ene z učitelji, ničesar, pa prav nič-
Ko so pričeli leta 1916. pred polnim
lačilom dovoljenih draginskih doklad
kazavati predumje, so dobile take uči-
lice 120 K, ki so jih pa obenem odvzeli
novim možem učiteljem, zakaj le-ti uči-
li so dobili natančno 120 K manj kakor
kollegi tiste kategorije. Ali ni to gola
nija?

Povodom vojnih draginskih doklad
1917. sta bili zopet obe poročeni po-
lici dokaj prikrajšani, dobili sta veliko
manj kakor pa njih kolegi, oziroma kole-
je tiste kategorije.

Učiteljska beda je naraščala vedno
i, in sicer tudi pri poročenih. Slednjič
je državi vendar prišlo svitati, da
pri učiteljski para več za vojne namene
kor vsakrati drugi stan — prišlo je
mojmo vojno posojilo — in pospešilo je to
posojilo znano državno enkratno dragini-
o doklado. — Žal, da je država izpla-
la dovoljenih 70 milijonov deželam, za-
j naša ljuba dežela Štajerska je razde-
la priznanih 3:2 milijona po svoji volji.
banje, da dobe učiteljice, poročene z
iteltji, vsaj sedaj po vsej pravici jim pri-
dajoče in morebiti še povrnjene, vsa
ri leta jim odvzete dohodke — je šlo
vodi, zakaj v dotičnem ukazu stoji do-
povno: »Bei Lehrerehepaaren ist der
hschaffungsbeitrag dem Lehrer anzu-
eisen, die Lehrgattin hat keinen An-
ruch auf einen eigenen Anschaffungs-
beitrag. — Kaj smo zagrešile me učite-
ce, poročene z učitelji, da z nami tako
stopajo? Podpisale vendar nismo ni-
lar nikakega reverza, da se odpovedu-
mo — ako se poročimo — vsem, tako
žko prisluzenim in po vseh pravicah
am pripadajočim dohodkom. Pač je
noga žrtvovala moža ali sina na žrtve-
k domovine. Me dajemo deželi sinove,
ona nas tako prezira!

Štajerski deželni šolski svet postopa
sak dan krutejšje. Se je v spominu znani
dlok, ki dovoljuje neki učiteljski vdovi,
atere mož je v vojni padel, enkratni
abavni prispevek za njenega sina. Mi
oročeni učiteljski pari smo oni, kjer mi-
li dežela Štajerska, da mora štediti, a
rugje seveda razsipava z obema roka-
na. Klasičen dokaz »pravicoljubja« bodi
a zgled:

Neka gorenještajerska učiteljica 1.
lač. razreda se je poročila pretečene po-
itnice z nekim uradnikom, ki je obenem
udi stotnik v rezervi, dobiva pa sledeče
ohodke: 1. svojo polno plačo; 2. polne
raginske doklade let 1914, 1915, 1916,
917; 3. vzdrževalnino po svojem možu
n 4. brez zapreke enkratni nabavni pri-
spevek v znesku 470 K, beri: štiristose-
deset kron. — Iz srca ji privoščimo
e sijajne dohodke, toda vprašamo, kako
pa je to, da smo me učiteljice, žene uči-
teljev, tako prikrajšane?

Učitelji, bodite ponosni na deželo
Štajersko, ker vas tako ceni! Desetletno
nesebično, najzvestejše naše delovanje
tako poplačujejo!

In če ostane naš klic po pomoči brez-
uspešen, in če nam bodo rezali naš kruh
naši gospodarji še nadalje tako mačehov-
sko, potem smo prisiljene me z učitelji
ponočne učiteljice iskati svoje pravice
na onih mestih, kjer so nedavno s toplimi
besedami pripoznali nesebično delovanje
učiteljstva, na onih mestih, kjer imajo
srce tudi za matere bodočih branilcev
domovine!

Zborova nje Zavezine delegacije.

(Dalje.)

13. Prevajalcem poročil s tujih uči-
teljskih zborovanj in z prevajanje va-
žnih člankov, tihočih se učiteljstva in šo-
le, se plačuje odslej po 4 vin. od vsake
vrste, ker so prestave takih člankov za-
mudnejše kakor pa sestava originalnih
poročil. Upravni odbor je v tej zadevi
sklenil, da se pooblasti predsednika Za-
veze in urednika »Učiteljskega Tova-
riša«, da se na njuno odredbo izplačajo
taki zneski takoj.

14. Družbeni koledar »Družbe sv.
Mohorja v Celovcu« je prinesel med dru-
gimi spisi leta 1912. tudi povest za slo-
vensko ljudstvo pod naslovom »Preslep-
ljeni in oteti«, v kateri se je kruto žalilo
napredno slovensko učiteljstvo. Vodstvo
Zaveze je zahtevalo od družbe, da pre-
skripi užaljenemu učiteljstvu potrebno
zadoščenje. Družbeni odbor je sicer po-
slal Zavezi daljši dopis, v katerem nekako
opravičuje svoje postopanje, a »Izjave«,
katera je bila sestavljena od nas, na našo
zahtevo v prihodnjem koledarju ni hotel
dati ponatisniti, dasi je bila prav kratka
in je vsebovala samo dva stavka, ki sta
bila doslovno vzeta iz dotičnega odbor-
ovega dopisa. Sklep upravnega odbora
glede tega perečega vprašanja se glasi:

»Z ozirom na znano sovražno stališče, ki
ga je zavzel odbor družbe sv. Mohorja
nasproti učiteljstvu, in z ozirom na dej-
stvo, da odbor imenovane družbe neče
dati razžaljenemu učiteljstvu nobenega
zadoščenja, se zavedno učiteljstvo po-
zivlje, da zavzame temu ravnanju pri-
merno in odgovarjajoče svoje stališče
proti »Družbi sv. Mohorja«. — Med tem
so se splošne slovenske razmere precej
izpremenile. Morda se bo sedaj družbeni
odbor vendar omeščal, zakaj »Družbi
sv. Mohorja« nasprotnega književnega
društva vendar ne bi radi ustanovili!

15. Po končani vojni se »Ročni za-
pisnik« bogato preosnuje in se mu da dru-
gačnja oblika. V ta namen preskrbe vsa
okrajna učiteljska društva potrebne po-
datke na podlagi načrta, ki se jim ga od-
pošlje vsako leto sproti in pravočasno.

16. C. kr. policijsko ravnateljstvo v
Ljubljani je zahtevalo leta 1914. popoten
imenik članov upravnega odbora Zaveze.
kar se je takoj izvršilo.

17. Na c. kr. ministrstvo za javna
dela na Dunaju se je odposlala prošnja in
spomenica, da se uvrsti učiteljstvo c. kr.
rudniške deške in dekliške ljudske šole
v Idriji in službeno pragmatiko za držav-
ne uradnike, oziroma, da pride isto uči-
teljstvo vsaj v okvir službene pragmatike
za državno učiteljstvo od XI. do VIII. či-
novnega razreda. Prošnjo je sestavil in
preskrbel spomenico idrijski poslanec naš
tovariš E. Gangl. Za to pravičemo in ute-
meljeno zahtevo so se zavzemali po nas
naprošeni: »Zveza slovenskega učitelj-
stva v Avstriji« (po predsedniku Hainem),
uradniško društvo na Dunaju, državno-
zborna kluba Miladočehov (po gospodu
dr. V. Ravniharju) in socialnodemokra-
ških poslancev (po gospodu Glöcklu).

(Dalje prih.)

Iz naše organizacije. Skupne zadeve.

Iz Zaveze avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva.

S prve vodstvene seje upravne dobe 1918
(2. februarja 1918).

1. Jugoslovanskemu klubu se je poslala ute-
meljena vloga s prošnjo, da naj se čimprej usta-
novi Narodni svet, v katerem imej primerno za-
stopstvo tudi naša organizacija.

2. Razposlalo se je vsem deželnim učiteljskim
zvezam navodilo, kako naj volijo svoje zastop-
nike v upravni odbor Zaveze.

3. Članek »Kranjsko učiteljstvo brez dra-
ginjskih doklad«, ki je izšel v stanovskem gla-
silu, se je prevedel v nemški jezik in odposlal
na uredništvo »Arbeiter-Zeitung« z željo, da naj
ga ponatisne.

4. Zaveza je prejela uradnim putem Najvišjo
zahvalo na vdanostno izjavo, ki je bila odposlana
Niega Veličanstvu cesarju Karlu ob priliki na-
šega zadnjega delegacijskega zborovanja.

5. Poveljstvo nadomestnega bataljona št. 17
je poslalo vodstvu Zaveze dopis, v katerem se
opozarja, da namerava izdati naš domači peš-
polk Spominsko knjigo c. in kr. pešpolka »Ce-
sarjevič« št. 17, v kateri naj bodo ovekovčena
vsa junaštva hrabrih Kranjcev. Zaeno se nas je
naprosilo, da naj damo redakciji te knjige ves
tozadevni material, ki ga imamo, na razpolago.

Zaveza je odposlala v ta namen vse one številke
»Zvončka« in »Učiteljskega Tovarisa«, ki govore
o izrednem junaštvu naših tovarišev.

6. Vsem v Zavezi včlanjenim zvezam se je
odposlala okrožnica v informacijo glede nove
članarine.

7. Učiteljsko društvo za Trst in okolico je
poslalo dopis, v katerem prosi Zavezo, da bi
ona izročila glavnemu odboru »Družbe sv. Cirila
in Metoda« prošnjo za preosnovo dekliške šole
pri Sv. Jakobu v Trstu v trirazredno meščansko
in petrazredno ljudsko šolo, kakor je že preosno-
vana ondota deška šola.

8. Kranjska deželna poslovica »Zavaroval-
nega oddelka« c. kr. avstr. vojaškega zaklada za
vdove in sirote« se je obrnila s prošnjo na Zave-
zo, da se pridruži že pri VII. vojnem posojilu ali
organizaciji sama ali pa po svojih članih tej
patriotični velikopotezni akciji. Ta zavarovalni
oddelek sklepa na temelju dogovora s c. kr. priv.
življensko zavarovalnico avstr. Peniksa vojna
zavarovanja in zavarovanja na vojna posojila.
Ustrezajoč prošnji, je odposlal Zavezi predse-
dnik nekaterim tovarišem okrožnico, v kateri jih
je povabil k sodelovanju.

9. Glede ponatisa mladinske povesti »Bob
in Tedi«, ki jo je priušal lansk leto »Zvon-
ček«, so nastala zadnji čas obširna dopisovanja
med pisateljem dr. Šorlijem in med Zavezo. Ker
je povest splošno ugajala, je sklenilo vodstvo
Zaveze, da izide povest kot 4. zvezek »Jan Le-
gove knjižnice«. Medtem pa je oddal pisatelj to
povest »Tiskovni zadrugi« v ponatisk. Dr. Iva
Šorlija je Zavezi obvestila, da vztraja trdno na
svojih dogovorih in pravicah; zakaj »Zvonček«
si je za vse spise, ki izidejo v njem, pridržal
lastninsko pravico. To je in ostane za Zavezo
merodajno.

10. Tovariš Pavel Flere je izrazil željo, da
naj se izda njegov referat »Načrt preustrojitve
narodne vzgoje in našega šolstva« v posebni

brošuri, kar naj založi učiteljska Zaveza. Ker
nima Zaveza za to razpoložljivega denarja, Uči-
teljska tiskarna pa ne časa za tisk, se predlaga-
telju odgovori, da naj spis primerno uredi za
»Popotnika«.

11. Vsem učiteljskim zvezam in včlanjenim
društvom se je odposlala okrožnica s pozivom,
da naj nemudoma pošljejo z ozirom na člen IV.
Zavezinih pravil imenik svojih članov upravni-
koma »Učit. Tovarisa« in »Popotnika«, da se
more članom pravočasno in točno odpošiljati oba
lista. Deželnim zvezam je treba takoj pristopiti
k čekovnemu prometu, da dobe od njih posa-
mezna učiteljska društva čimprej za vse svoje
člane potrebno število položnic. Vsem učitelj-
skim društvom se najno naroča, da pobirajo čla-
narino pri svojih članih vsak mesec ali vsaj vsak
drugi mesec redno in točno, sicer bi postalo iz-
tirjevanje pretežavno.

12. Ker se ljudskošolsko in meščanskošolsko
učiteljstvo redno zapostavlja skoro prav povsod,
se je sklenilo, da mora zavzeti Zaveza o tem
svoje stališče v posebni izjavi. To izjavo prin-
ša danes na prvem mestu naše stanovsko gla-
silo.

13. Na tej seji se je razpravljalo še o neki
drugi važni točki, o kateri pa sporočimo šele po
dokončani rešitvi.

Imenike članov so nadalje poslala nastopna
društva: 10. Učiteljsko društvo za slovenjegrajski
okraj — 18 članov; 11. Učiteljsko društvo za
celjski okraj — 81 članov; 12. Učiteljsko društvo
za Trst in okolico — 147 članov; 13. Šmarsko-ro-
gasko učiteljsko društvo — 30 članov. Sežansko
učit. društvo je prijavilo še 14 članov (skupaj
31 + 14 = 45 članov). V zadnji številki smo iz-
kazali 286 članov, danes objavljena društva pa
izkazujejo 300 članov, torej imamo doslej prijav-
ljenih 586 članov. Nimamo še imenikov od 20 dru-
stev. Prav nujno prosimo vsa zaostala društva,
da nemudoma sestavijo in nam pošljejo svoje
imenike, ker nam sicer ni mogoče urediti rednega
dostavljanja obeh listov. Društveni odbori naj
neumorno delujejo za izpolnitev svoje organiza-
cije! Vsako izpremembo naj nam takoj naznani-
jo! Posebno pozornost naj polagajo na prirastek
članstva! Tovariši blagajniki naj skrbno pazijo
na redno plačevanje in pobiranje članarine! Pro-
speh in uspešno delo Zaveze je odvisno od njenih
članov. Vsi v organizacijo in vsi na delo!

Vodstvo Zaveze.

Letnina in darila za učiteljski konvikt. Potom
Učiteljske gospodarske zadruge v Celju so plačali
vsak 2 K: From Vekoslav, Gorup Josip, Knapič
Janko, Lasbacher Josip, Marinič Friderik, Pav-
lovič Ivan, Pogačnik Franjo, Puc Franja, Černej
Ludovik, Viher Leopold, Wudler Rudolf, Rajšp
Josip (skupaj 26 kron). — Ignacij Supan, Bre-
žice 10 K; Anton Pesek, Ljubljana 5 K; Alojzij
Kecelj, Ljubljana, 2 K; Antonija Pakiž, Bazovica,
2 K; Jakob Sedej, Ljubljana, 2 K; Martin Svete,
Ljubljana, 2 K; Ivan Petrič, Ljubljana, 4 K; Ne-
imenovan, Vrhnika, 10 K; Ambrožič Josip, Bele
Ivan, Dimnik Jakob, Furlan Jakob, Gale Fran,
Jelenc Luka, Režek Juraj, Gärtnner Fran, Kecelj
Alojzij, Likar Janko, Marolt Fran, Rape Andrej,
vsi iz Ljubljane in vsak 2 K, skupaj 24 K. —
Gnus Anton, Dol pri Hrastniku, 4 K; E. Gangl
iz Trsta 4 K. — Hvala in poziv drugim!

Društvu »Jubilejska Samopomoč« je
treba tekem 14 dni poslati letnino za 1918.
in za 53. smrti slučaj nadučitelja - po-
ročnika Janka Muhe, ki je žrtvoval svoje
mlado življenje cesarju in domovini na
hrību Sv. Gabriela 11. sept. 1917. — Čla-
ni prejmo položnice z napisanimi zneski
letnine, 53. smrtnege slučaja, upravnih
troškov in event. zaostankov.

Kranjsko.

Deželno slovensko učiteljsko društvo v
Ljubljani je poslalo dne 1. marca Jugoslovanskemu
klubu v državnem zboru na Dunaju nastopno br-
zojavko:

V »Slovenskem Narodu« z dne 28. februarja
t. l. čitamo poročilo o vprašanju učiteljskih dra-
ginjskih doklad za leto 1918, katero poročilo je
bilo imenovanemu listu poslano z Dunaja dne
26. februarja letos in ki se glasi:

»Pododsek proračunskega provizorija se je
bavil danes z, velevažnim vprašanjem draginjs-
kih doklad za učiteljstvo. Razprava je bila ži-
valna, ker so zastopali vsak svoje stališče po-
slanci, na drugi strani pa finančno ministrstvo.
Splošno se je poudarjalo, da nastajajo pri razde-
litvi največje težave zaradi postopanja raznih
deželnih odborov. Pododsek je predložil natančen
načrt v obliki zakona, ki je precej dalekosežen.
Določile so se načelne točke, da se zakonito za-
gotovi enakomerna doklada v vseh kronovinah.
K tej bo prispevala država; dežele bodo pa pri-
morane percentualno prispevati k izdatku. Po-
sebnost se je tudi naglašalo, da ne smejo biti leta
1918. tako različne višine podpor, kakor je to
bilo prej. Poročevalec finančnega ministrstva je
zlasti navajal Kranjsko, katera dežela je izmed
vseh kronovin izplačevala skoro najmanjše
vsote. Posebno se tudi mora ozirati na penzio-
niste, ki so jim razni deželni odbori nakazali
beraške draginske doklade. Končno se je od-
sek pogodil z vlado, da predloži le-ta svoj točni
načrt, da se potem lahko pomenja stališče od-
seka in vlade in najde zedinjenje. V glavnih
točkah je vlada že pristala, zlasti glede enako-
mernosti v vseh deželah in glede višine, ki se
ima določiti analogno draginjskim dokladom dr-

žavnih uradnikov od XI. do VIII. razreda (za
ljudske učitelje). Po teh načelih bi bilo treba, da
država da deželam 200 milijonov kron. Jugoslo-
vanski klub zastopa v tem odseku poslanec dr.
Vrstovšek.«

Z ozirom na to poročilo izjavlja podpisano
društvo kot centralna organizacija večine kranj-
skega učiteljstva, da odobrava njegovo tendenco.
Usoja se pa v informacijo slavnega Jugoslovans-
kega kluba, oziroma njegovega gospoda zastop-
nika v imenovanem odseku ter obema v blago-
hotno uvaževanje sporočiti nastopne svoje želje:

1. Od državnega prispevka za leto 1917 je
prejela Kranjska 1,017,800 K. Ta znesek je bil fi-
nancnemu ravnateljstvu v Ljubljani nakazan dne
22. jan. 1918, a dva dni pozneje je bilo nakazilo
realizovano deželnemu odboru. Dasi se glasi sklep
državnega zbora, da mora biti ta državni pri-
spevek učiteljstvu izplačan v enkratnem odpa-
dajočem znesku do 15. decembra 1917, dasi je
denar namenjen kranjskemu učiteljstvu, že več
kot en mesec v Ljubljani, vendar kranjsko učitelj-
stvo še do danes — t. j. do 2. marca 1918 —
še ni dobilo tega, kar sta mu državni zbor in
centralna vlada priznala. Deželni odbor je kranj-
skemu učiteljstvu s 1. januarjem letos ustavil
draginske doklade, nakazal pa mu je na račun
državne podpore mesca januarja predujma od 200
do 300 K, sedaj pa mu zopet na isti račun ob-
ljublja predujma od 76 do 200 K. Tako ravna-
jo z učiteljskim denarjem! Vse, kar nam je država
dala, nam bodo razdrobili in razmetali, da ti
enkratni nabavni prispevki, ki bodo v drobtinah
in v obliki predujma izplačani, izgube svoj smoter
in namen in ostane naposled učiteljstvo lačno in
raztrgano — kakor je danes! To se toliko bolj
gotovo zgodi, ker cena vsem neobhodnim po-
trebščinam vsak dan raste, in kar je bilo mogoče
kupiti še meseca decembra, tega danes za isto
ceno ni več dobiti. In kaj si naj danes učitelj ali
učiteljica kupi za 76, 100, 200 K — zlasti če ima
rodovino? Če bi pa bili pravočasno dobili polne
zneske, bi si mogli z izdatnimi podporami naba-
viti to in ono, česar sedaj ni in pozneje ne bo
več mogoče. Na ta način je kranjsko učiteljstvo
dvakrat oškodovano. — Vse naše prizadevanje,
da bi nam dali v polni meri in pravočasno to,
kar je našega, je ostalo brezuspešno — niti de-
želni odbor, niti deželni šolski svet ne čujeta na-
ših obupnih klicev. Zato do teh dveh kranjsko
učiteljstvo nima nobenega zaupanja, in slavnji
Jugoslovanski klub prosimo, naj zastavi vse
svoje sile v ta namen, da se bodoči državni pri-
spevek nakaže učiteljstvu direktno od centralne
vlade.

2. Da bo vsak dvom izključen in vsako sa-
movoljno tolmačenje nemogoče, naj bo besedilo
zakona za nove doklade tako jasno in točno, da
bo vedel vsak posameznik, koliko mu gre in ko-
liko sme zahtevati. To velja izrečno glede na ana-
logijo z draginjskimi dokladami državnih uradni-
kov od XI. do VIII. plač. razreda.

Ta določba naj se glasi tako, da gre učite-
ljem in učiteljicam do 5 službenih let draginjske
doklada XI. plač. razreda, do 10 služb. let drag.
dokl. X. plač. razr., do 20 služb. let drag. dokl. IX.
plač. razr., od 20 služb. let dalje drag. dokl. VIII.
plač. razr.

Suplenti (suplentke) in prov. učitelji (učit-
eljice) dobe enako draginjsko doklado kakor
državni učitelji kategorije B.

3. Za vpokojeno učiteljstvo, za vdove in si-
rote naj velja enaka analogija z državnim oso-
bjem istih kategorij.

4. Slavnji Jugoslovanski klub prosimo, naj se
v vsakem slučaju blagovolji obrniti po informacije
glede kranjskega učiteljstva na podpisano dru-
štvo, ki mu je v vsakem primeru vedno in rade-
volje na razpolago.

5. Na Veliki četrtek, dne 28. marca t. l., ima
podpisano društvo v Ljubljani v Učiteljski tis-
karni svoj občni zbor z začetkom ob 10. uri do-
poldne. Takrat bomo razpravljali o splošnem po-
ložaju tako bridko izkušanege, zapostavljanega
in izkoriščanege kranjskega učiteljstva. Slavnji
Jugoslovanski klub naj blagovolji na ta občni
zbor poslati svojega zastopnika, da se v našem
krogu prepriča o naravnost neznosnem položaju
kranjskega učiteljstva. Navzočnost zastopnika
Jugoslovanskega kluba je toliko nujnejša, ker mo-
ramo v interesu ohranitve učiteljskega stanu za-
staviti vse najboljše sile, da ne poginemo ob
bedi in trpljenju!

Zahvaljujemo slavnji Jugoslovanski klub za
dosedanjo pomoč in podporo in ga prosimo na-
daljnega zanimanja, brambe in pospeševanja na-
ših pravic in koristi!

Učiteljstvo sodnih okrajev Ajdovščina in Vi-
pava priredi dne 14. sušca t. l. prijateljski sesta-
nek v Sturijah v restavraciji pri Rajerju, in sicer
ob dveh popoldne. Ker je na dnevnem redu
zelo važna zadeva, se tovariši učitelji in tovari-
šice učiteljice najljubneje vabijo.

Pripravljalni odbor.

Štajersko.

Zveza slov. učiteljev in učiteljic na Štajer-
skem, Zvezino delegacijsko zborovanje se vrši v
Celju na Veliko sredo, dne 27. marca. Opozarjamo
še enkrat okr. učit. društva, da nam pošljejo naj-
manj do 15. marca imenik članov in odbora ter
prijavijo delegate; istotako pošljite pravočasno
predloge, ki naj pridejo v obravnavo. — Vsa dru-
štva morajo biti zastopana, zakaj neobhodno po-
trebno je, da se po preteku štirih let snidemo ter
določimo pota, ki jih naj v bodoče hodimo.

Vodstvo.

Učiteljsko društvo za celjski okraj. Obžalujem, da na zadnjem občnem zboru našega društva, ki je po več nego triletnem prestanku zopet zborovalo, in na katerem smo se imeli marsikaj jako važnega pogovoriti, niso bile zastopane vse šole. Navzočih nas je bila samo četrtina vseh članov. Za zgled naj nam je tov. Pečar, ki je preložil doma važen občni zbor, da se je mogel našega zborovanja udeležiti, kakor tudi tovariš Kvac, ki je poslal 5 K v društveni sklad, ker je bil nujno zadržan.

Pred vsem onim cenjenim članom in članicam, ki se občnega zbora niso udeležili, naj služi v informacijo nastopno obvestilo.

Vsled sklepa božičnega delegacijskega zborovanja »Zaveze« z naša članarina za leto 1918 po 24 K (10 K za Učit. Tovarisa, 6 K za Popotnika, katerih naročitev je sedaj za vsakega člana obvezna, 8 K se pa razdeli med »Zvezo« in naše društvo). Vsakemu dosedanjemu članu našega društva pošljem položnice naše »Zadruga«, da potom istih nakaže zgornji znesek. Da se poslovdli pri »Zadrugi« delo olajša, pošljem vsakemu članu samo po tri položnice, da na vsako nakaže po 8 K. Ako kdo plača v dveh ali samo v enem obroku, tem bolje. Oni člani, ki so še kaj članarina (à 4 K) iz prejšnjih let na dolgu, naj blagovolijo poravnati tudi ta zaostanek. Nekateri tovariši so članarino za tekoče leto že plačali po starem računu (à 4 K); mnogi plačujejo članarino (à 4 K), Popotnika in Učit. Tovarisa po naročilnem listu »Zadruga«. Vsi ti naj nakažejo po doposlanih jim položnicah samo diferenco.

Tovariši, tovarišice! Uklonimo se sklepu »Zaveze« brez izjeme vsi! Ni lepo uživati do brote, ki nam jih pribori organizacija, se pa izmuzniti, kadar je treba zanj kaj žrtvovati. Pribiti moramo žalostno resnico, da je bilo dosedaj tudi v našem društvu dokaj članov, ki niso bili naročniki ne na Tovarisa ne na Popotnika, in naših glasil tudi po cela leta niso čitali. Temu mora biti konec. Držimo se discipline! Nihče naj ne bo suha veja naše organizacije.

Kdor pa le misli odpasti, naj to naznani upravnistvu obeh glasil, da se mu ustavi dostavljanje listov, mene pa naj obvesti s tem, da mi vrne položnice.

S tovariškim pozdravom beleži

Fr. Brinar, t. č. predsednik.

Kranjske vesti.

KRANJSKO UČITELJSTVO V BOJU ZA KRUH.

Deželni preds. grof Attems je prejel v petek, dne 1. marca t. l., od vseh okrajnih učiteljskih društev na Kranjskem nastopne brzojavke:

Podpisano društvo se obrača do Vašega blagorodja v interesu svojih članov in njih svojcev ter v interesu vsega ljubljanskega učiteljskega društva za najnujnejšo prošnjo, da blagovolite nemudoma zastaviti ves svoj vpliv in uporabiti vsa sredstva, da deželni odbor zopet nakaže kranjskemu učiteljsstvu s 1. januarjem t. l. ustavljene deželne draginjske doklade in da se temu učiteljsstvu brez zadržka izplača državni enkratni prispevek v celotnem znesku. Ako ne pride rešitev v najkrajšem času, obnemoremo s svojimi ženami in otroki vred popolnoma, ker nam preti materialni pogin. Ob takih najbednejših razmerah ne moremo več živeti in izpolnjevati svojih dolžnosti. V zadnjem trenutku prosimo rešitve pred pretečo katastrofo. — **Za Ljubljansko učiteljsko društvo: Jakob Dimnik, t. č. predsednik.**

Društvo učiteljev in šolskih prijateljev v Ljubljanski okolici nujno prosi izdatne pomoči učiteljsvu, ki je odgodelo toliko odličnih bojevov za cesarja in domovino, pa v teh težkih časih še zdaj nima vojne draginjske doklade in živi v skrajnem pomanjkanju. — **Janko Žirovnik, predsednik.**

Učiteljsko društvo kamniškega okraja prosi posredovanja, da se nakaže deželne draginjske doklade in državne prispevke. Stanje neznosno. Odpomoč nujna. — **Petrovec.**

Učiteljsko društvo kranjskega okraja prosi c. kr. deželno vlado, da naj reši učiteljsvo pogina. S svojimi sredstvi, ki jih ima dovolj na razpolago, naj prisili deželni odbor, da ta izplača nemudoma državni nabavni prispevek ter nakaže povišano draginjsko doklado, kakršno imajo državni uradniki.

Učiteljska beda je dosegla svoj višek. Vsak korak dalje še v tej bedi pomeni našo smrt. Usmilite se vsaj naše stradalajoče in zmrzujoče dece, ki nima kaj jesti, ne kaj obleči. Storite, prosim Vaše visokorodje, vse potrebno in rešite nas gotovega pogina. — **Ivan Šega, predsednik okraj. učit. društva in zastopnik učiteljsva v c. kr. okr. šol. svetu v Radovljici.**

Beda učiteljsva je prikopala do vrhunca! Nevarnost preti, da bo učiteljsvo v najkrajšem času zaradi največje materialne sile popolnoma onemoglo in s svojimi ženami in otroki vred leglo v prerani grob. V imenu učiteljsvo logaškega okraja nujno prosim, da Vaše blagorodje kot predsednik c. kr. deželnega šolskega sveta deluje z vsemi sredstvi na to, da dobi učiteljsvo takoj sedanjim potrebam primerne vojnodraginjske doklade. — **Leopold Punčuh, predsednik Logaškega okrajnega učiteljskega društva.**

Učiteljsvo obupuje, ker že tretji mesec ni prelo vojnne draginjske doklade. Prosim, da nam kot predsednik c. kr. deželnega šolskega sveta priskočite na pomoč. — **Učiteljsko društvo za postojnski politični okraj.**

Učiteljsvo tudi za marec ni dobilo vojne podpore. Sestrada in obupano stoji ob robu propada. Le energičen nastop vlade ga more rešiti. Prosim nujno Vas, visokorodni gospod grof, kot predsednika deželnega šolskega sveta, da zastavite ves svoj vpliv za obupano učiteljsvo. — **Učiteljsko društvo okraja Rudolfovo, Matko, predsednik.**

Učiteljsvo nujno prosi Vas kot predsednika c. kr. dež. šol. sveta, da takoj z vsemi sredstvi, ki jih ima vlada dovolj na razpolago, storite vse potrebno, da ne bo učiteljsvo v najkrajšem času zaradi največje materialne bede popolnoma onemoglo ter s svojimi ženami in otroki vred leglo v prerani grob. — **Pedagoško društvo v Krškem, dne 1. marca 1918. — Dragotin Mumek, predsednik.**

Beda kranjskega učiteljsva je nepopisna, neznosna! Mesečna plača zadošča komaj za teden dni, a deželni odbor nam neče izplačati državnega prispevka in nam je ustavil deželne draginjske doklade. Mi stradamo! Gledamo strašno žrelo prezgodnjih grobov, v katere cepamo sami, vanj polagamo svojo deco in njih matere. Učitelja tare glad, ga težijo materialne skrbi. Ali je pričakovati v šoli uspehov? Prosim, rotimo Vas kot predsednika deželnega šolskega sveta, storite vse potrebno, da se izplača učiteljsvu v najkrajšem času ves državni prispevek in deželne draginjske doklade od 1. januarja 1918. — **Belokranjsko učiteljsko društvo.**

Zaradi silnih gmotnih stisk dušno potrti, telesno onemogli, že v kvarno letargijo se pogrezajo, se usojamo Vaše visokorodje vdano prositi, da blagovolite z vsemi razpoložljivimi sredstvi nujno vplivati, da se, kakor že vsem stanovom, tudi učiteljsvu čimprej zagotove redne draginjske doklade ter v najkrajšem času nakaže enkratni državni prispevek, ki je za nas že itak izgubil polovico vrednosti! Za Slovensko učiteljsko društvo kočevskega okraja: **Franc Štolarčič, predsednik.**

Te brzojavke govore več in glasneje, nego bi mogla obupni položaj kranjskega učiteljsva naslikati že tako zgovorna beseda. Kranjsko učiteljsvo sedaj čaka, kaj stori v njegovo korist in za njegovo pravico visoorodni gospod, ki so mu bile poslone te brzojavke kot pozdrav umirajočih! A to čakanje na kruh ne poteka brezdelno — organizirano učiteljsvo se pripravlja na daljni korak, ki bo le posledica teh prokletih razmer! Med učiteljsvom vre, kakor ni še nikoli doslej! Pride le to, kar mora priti in kar gospodje s Kaltenebergerjem na čelu sami provocirajo. Saj je vendar nezasišano, da se dela in dežla vzela. — Med brzojavkami pogrešno ono od Litijškega učit. društva. Kam je zašla?

— **r — Kralj Matjaž.** V zadnjem »Jugoslovanu« beremo: »Kralj Matjaž se je zbudil v svojem dolgoletnem spanju in dvignil trudno glavo, vprašal pa z neko odločno lezo: Ali slovenskemu šolstvu se pašuje nemški hofrat Kalteneberger? — Priletel je odgovor kralju Matjažu in njegovi vojski: Še pašuje nemški hofrat, obletavajo pa ga slovenski deželni odborniki in šolski nadzorniki. — Ko so to slišali, ni mogel več zaspati ne kralj Matjaž, ne njegova vojska«. — Da, da, še pašuje nemški hofrat Kalteneberger nesrečnemu slovenskemu šolstvu, še ga obletavajo slovenski deželni odborniki in slovenski šolski nadzorniki, ampak njihov polet je ponižen in krotak, ker se suče — pod njegovo peto! Kralj Matjaž pa gleda in čaka, da ob času, ki ni več daleč, stori svojo dolžnost!

— **r — Kaj smo vendar?** Na petkovi seji deželnega šolskega sveta je opozoril dr. Ravnihar dr. Lampeta, da gredo tudi učiteljsvu stalne mesečne doklade, ker jih je deželni odbor priznal in jih še vedno izplačuje deželni uradnikom. »Učitelji niso deželni uradniki!« se je odrezal dr. Lampe. — Ko pa je bil govor o državnih nabavnih prispevkih, je izrekel dr. Lampe željo, naj država ta denar izroči kar deželnemu odboru, da ga bo že on razdelil, kakor je prav. V tem primeru bi torej dr. Lampe rad videl, da bi bili učitelji deželni uradniki. Kadar bi treba plačati, nas ne marajo; kadar bi treba dobiti, nas pa hočejo!

— **r — Slava vojvodine Kranjske!** Spisala dr. Ivan Šušteršič in Oskar vitez Kalteneberger. Prvo poglavje: Brzojavke vseh okrajnih učiteljskih društev na Kranjskem, ki govore o kulturnem škandalu, da v eri Šušteršič-Kalteneberger kranjsko učiteljsvo dobesedno strada. — Te brzojavke sta priobčila »Solvnski Narod« in »Slovenec« s primernim uvodom. »Slovenec« piše o neznosni bdi, »ki je zavladala med sramotno plačanim kranjskim učiteljsvom«. Tako resnično ni »Slovenec« doslej še nikdar pisal, kar je razumljivo, ker mu je bil v prejšnjih žalostnih časih glavni urednik dr. Evgen Lampe. Časi so se izpremenili, sovražniški resnice so prišli ob besedo. — Pod naslovom »Kranjsko učiteljsvo za kosce kruha« piše »Naprejš«: Kranjska okr. učiteljska društva so brzojavno izročila spomenice deželne-

mu predsedniku, v katerih naglašajo svoje slabo materialno stanje. Učiteljsvu je namreč s 1. januarjem 1918 ustavila dežela draginjsko doklado in vrhutega se mu še ni izplačal v celoti enkratni državni prispevek. To je jako žalostno znamenje. Kulturnim delavcem, ki jih je sedaj premagalo, in bi morali še mnogo več storiti, če bi zmogli, prav v sedanjem času, ko tako potrebujemo za mladino več vzgoje, se odreka potrebna pomoč. Ta tragična resnica dokazuje, da smo moralno popolnoma propadli, da smo brez zmisla za uspešno kulturno delo. Dočim se v nemamo za vse druge stvari, nam je vzgoja mladine in skrb za to, da bi učiteljsvo dobilo potrebno pomoč, se ohranilo sposobno za težavno delo, pa se vsemu temu skoraj — rogam, kakor da bi to ne bilo v interesu nas vseh. Da, da, vojna je zlo, ki opustoša vse, ne le dobrega, ne le človeštva, nego tudi njega plemenitost in kulturnost. Učiteljsvo je po mnenju »prosvetljenih« slojev nepotrebno breme, ki naj bi vodilo človeško k samozavezit v škodo nadutega gospodujočega elementa. — Tako se »Slava vojvodine Kranjske« bliskovito širi po vsej deželi in državi, in tako se širi po kulturnem svetu tudi slava njih, ki to knjigo pišejo s srčno krvjo kranjskega učiteljsva!

— **r — Zanimivo!** Na zadnji seji dež. šol. sveta je dr. Ravnihar apeliral na zastopnike deželne odbora, naj vendar upoštevajo brezupni položaj kranjskega učiteljsva in mu zopet nakažejo ustavljene redne mesečne draginjske doklade. Dr. Lampe je odgovoril, da deželni odbor tega ne stori, ker so vsi deželni fond izčrpani, sploh nima dežela nobenega denarja! ... Spominjamo se, da je deželni odbornik dr. Lampe pred cesarjem drugače govoril. Takrat je dejal, da so kranjske deželne finance popolnoma urejene, sedaj pa pravi, da nima dežela nobenega denarja. (Nima ga zato, ker bi treba pomagati učiteljsvu!) Vendar vprašamo: Kdaj je dr. Lampe govoril neresnico? — Vsa javnost tudi ve, da ni dolgo temu, kar je dal deželni odbor glavarju dr. Šušteršiču na prosto razpolago 600.000 K — ne vemo že, v kake namene. Če torej gospodje neženirano razpolagajo s tolikimi tisočaki deželnega denarja, ne morejo biti deželne kase vsevpred premrežene s pajčevino — prazne so le za slučaj, ko bi treba pomagati učiteljsvu. — In še v enem pogledu je bila ta seja zanimiva. Tako-zvani »zastopnik učiteljsva«, gospod Adolf Sadar, je predlagal, naj država prevzame poslej izplačevanje rednih draginjskih doklad, ki jih je doslej izplačeval deželni odbor. Ta predlog je bil, žal, z večino glasov sprejet in je pokvaril vse, kar bi se še dalo storiti v korist učiteljsvu. Predlog gospoda Adolfa Sadarja je plosk po vodi, vrhutega je pa še škodljiv, da bolj ne more biti. Država poreče: Tega predloga ne akceptujem, ker bi ustvarila s tem predujč in bi morala potemtakem prevzeti izplačevanje takih doklad v vseh ostalih deželah. — Deželni odbor pa: Mene sedaj te doklade nič več ne brigajo, saj je deželni šolski svet sklenil, naj jih prevzame država. Če država tega noče, ni to moja krivda; moja vest je čista! — Tako ostane volk sit, jagne pa razmesarjeno. In to po zaslugi »zastopnika učiteljsva«, ki so mu bržkone naročili, naj tako predlaga; a v interesu njegovih stanovskih tovarišev bi bilo, ko bi njih koristi zastopal vsaj z — molkom! Vse drugače bi bilo, ko bi obveljal predlog dr. Ravniharja, ki je nasvetoval, naj vzame dežela v ta namen posojilo. Tako se je zgodilo tudi na Štajerskem, kjer je dobil deželni odbor od države brezobrestno posojilo. In nič ne navadnega in nemogočega ni, da se taka posojila lahko pomalem odpisujejo, ko vlada uvidi, da je posojilo najeto iz plemenitega namena. Vsi poslanci bi se na Dunaju odločno zavzeli za tako rešitev tega vprašanja, kar bi imelo gotov uspeh. A dr. Ravnihar je govoril gluhim ušesom! Druga-ga sredstva sedaj ni, nego da na prihodnji seji deželnega šolskega sveta Sadarjev predlog zavreže in sprejmejo Ravniharjevega. Grof Attems naj se potrudl, da se to tudi res zgodi. Potem pa naj gre sam na Dunaj, da pomaga s trdno in neizprošno voljo to, za naš stan prevažno zadevo tako urediti. Tudi štajerski namestnik je storil sam vse korake v Gradcu in na Dunaju, da je po svojih močeh dejansko pomagal učiteljsvu. Od samih lepih besed ni bil še nihče sit, pa tudi na Kranjskem ne bomo siti od njih! Treba je smotrenega dela! Mi smo storili svojo dolžnost; naj jo še grof Attems stori! Ako pa naposled tudi on uvidi, da deželni odbor noče za učiteljsvo ničesar storiti, se zgane morda vendar v njem toliko moči, da spravi deželni odbor v druge roke, ki jim bosta vodila dejanja razum in srce! Vse življenje vsega kranjskega učiteljsva in n-ega rodov in je vendar vsaj toliko vredno, kolikor je vredna politična eksistenca 4 mož! Povedali smo vse, kar se nam zdi nujno potrebno in v zadnjem hipu umestno, da preprečimo katastrofo, ki preti kranjskemu učiteljsvu in šolstvu. Upamo, da ne govorimo zaman. Ako pa — bo krivda na strani onih, ki so tukaj imenovani! Od njih volje je sedaj vse odvisno! V njihovih rokah je usoda stotin trpečih ljudi, je usoda našega šolstva! Končno: takih »zastopnikov«, kakršen je gospod Adolf Sadar, reši nas, Gospod!

— **r — Boj proti zastrupljevalcem mladine!** Naše uredništvo je prejelo nastopno pismo: »V številki z dne 22. pret. mes. Vašega cenjenega lista sem vendar dočkal, kar sem že dolgo želel. »Kino« je dobil zasluženou zaušnico. Gospod sodni svetnik Sturm, član cenzurne komisije, se je zadnjič najbolj upiral filmu »Gubec«, a mladini dovoli posecati predstave, ki so ji resnično škodljive. — Mladini do dvajsetega leta naj bi s sploh prepovedalo posecati »Kino«. Nekoč sem bil pri otroški predstavi. Sram me je bilo ko odraslega moža kaj takega gledati v »Kino-Central«, takšen film je bil. Otroci so vpili: »Gle dve babi dedca jahata!« — Kje dobe otroci denar? Očetov večina ni doma; da se matere zne bilo otrok, jih pošiljajo v »Kino«. — Seveda, naš dnevnik — tem je za inserate. Boje se za dohodke; ljubši jim je denar kot naša mladina. — V šolah naj se sploh prepove mladini posecanje »Kina«. — Nas samo iskreno vesel, da čujemo tak glas proti zastrupljevalcem mladine in krogov slovenskih staršev samih. Druge moči nimamo proti gadji zalegi, ki se je vgnezdila deželnem gledališču, nego da svarimo pred uživanjem njenega strupa! Gospodar deželnega gledališča je deželni odbor, in ta je odgovoren za to s kako umazano obrtjo mečejo pohujšanje v mlada srca. Očividno so gospodje moralisti pozabili na grmečo sveto besedo o mlinskem kamenu, ki bi ga treba pohujševalcem obesiti na vrat in jih potopiti na dnu morja! Odgovorne pa so tudi vse druge nadzorovalne oblasti vseh stopenj in baž, ki so pač videle nevarnost v Matiji Gubcu ne vidi jo pa nevarnosti za mladino v nagih babah in bruhaajočih pijandurah! Mi apeliramo ponovno na te nadzorovalne oblasti, naj se zavadejo svoje dolžnosti! Kaj pomaga, če učiteljsvo po šolah svari mladino pred obiskavanjem kinematografa, ko so pa vrata deželnega gledališča na stečaj odprta! Vso to kramo otrova in zbuja najnižjih strasti bi treba pometati v blato iz »hrama Modrice«, a ob vhodu bi moral stati angel z ognjenim mečem, da bi nagnal kramarje in njih zaščitnike daleč proč od naše dece! Vsa javnost bi nas morala podpirati v tem boju, a kakor vidimo, smo osamljeni. Vse mogoče stvari beremo po našem časopisu, a ne čujemo besede, ki bi opozarjala na to sistematično demoralizacijo! Kako pa naj naše časopisje govori proti temu, kar v inseratih priporoča? In že kričeji plakati z divjimi obrazy, z razgaljenimi babami, z noži in samokresi zbuja jo samo divje strasti, pohlep in gnus. In vse to je javno nalepljeno po javnih prostorih! Oblastveno koncesionirano javno pohujšanje uboge slovenske mladine! Vso lepoto nam pomandraj o in okužijo! Opetovano kličemo na pomoč vsaj pamet staršev, ki naj imajo usmiljenje s svojo deco! Ali morda hočejo, da se začno že njih ne doleteti in mlečnozobi otroci pariti in posnemati v dejanju »predstave za mladino« v deželnem gledališču? Ali nam ni vojna ustvarila že dovolj in preveč gorja? Kaj poreko očete, ko se vrnejo iz bojnih vrst in zagledajo doma strte cvetove svoje sreče in svojega hrepenenja? Ti naj obračunajo z njimi, ki brizgajo strup v srca njih otrok! Da, kaznujejo jih lahko — toda iz duš se ne da odpraviti strupa! Mini stoje; mlinskih kamenov je dovolj... Pripominjamo, da sta našo zadnjo notico proti Kino-Centralu objavila »Domovina« in »Jugoslovan«.

— **r — Odlikovanje.** Z redom železne krone 3. razreda z vojno dekoracijo in meči je bil odlikovan pred sovražnikom na gori sv. Gabriela padli nadporočnik Fran Svete, učitelj na 1. mestni deški ljudski šoli v Ljubljani.

— **r — Iz ljudskošolske službe.** Za suplentke so nameščene: Julijana Mlačeva v Kranju, vpokojena učiteljica Justina Puppisova v Trnju, Elizabeta Kovačičeva v Vrhopolju, Marija Žigmanova v Št. Petru in Božena Cermakova v Ljubljani; suplentka Alojzija Jegličeva je imenovana za začasno učiteljico v Dražgošah.

— **r — Kapitalist — izkoriščevalec.** Živosrebrni rudnik v Idriji je milijonsko podjetje, ki donša državi ogromno čistega dobička posebno sedaj, ko se je dvignila cena živemu srebru do vrtoglave višine. To kapitalistično podjetje ima v Idriji tudi dve ljudski šoli — eno za dečke, drugo za deklice. Na tej šoli je nastavljeno seveda tudi učiteljsvo, ki pa ima tako škandalozno nizke plače, da mora vzlic milijonskim dobičkom rudnika — stradati! Predstojnik temu rudniku je nemško-nacionalni dvorni svetnik Billek, ki nima druge skrbi, nego kako bi ponemčil obe ljudski šoli. Značilno je, da se morajo ubogi slovenski otroci — in samo takí obiskujejo obe idrijski ljudski šoli — že v prvem razredu ubijati s tujim jezikom, kar je popolnoma proti zakonu. A kaj briga nemško-nacionalnega dvornega svetnika zakon! Če tako daleč gre njegova predznost, da izreka svojo razjarijeno voljo proti temu, če učiteljice med sabo slovensko govorijo! Da bi jim pa dal zadosti kruha, to mu še na misel ne pride. Ko ga je šlo učiteljsvo prositi hrane in podpore, je smatral to ponižno prošnjo za nekako revolucionarno dejanje, češ, učiteljsvo mora biti toliko idealno, da lahko tudi lačno izvršuje svoje posle! Seveda — če bi imelo njegove dohodke, njegove tanieme (po par tisoč kron na leto) in njegov grajski vrt, ki mu ga rudniški delavci obdelajo! Po določilih nove službene pragmatike za državno učiteljsvo bi moralo priti v to pragmatiko tudi

idrijsko učiteljstvo. A temu se upira Billek z vsemi štirimi, ker je učiteljstvu sovršen in stoji sredi našega ljudstva in naše zemlje tuje po duhu, srcu in jeziku! O našem narodu ima sploh najslabše misli: le onega milostno objemajo njegovi pogledi, ki se mu klanja in hlini v njegovi nemški kazini! Ne mara ga nihče, ker je tako ošaben in mogočen, da odbija vsakega od sebe. Neverjetno je, kaka oblast je dana enemu samemu človeku na škodo 6000 drugim ljudem! To je le na Kranjskem in med Slovenci mogoče. Le nad tako potrpežljivim ljudstvom je mogoče paševati, in le tako potrpežljivo ljudstvo je mogoče izkoriščati. Tudi idrijski učiteljski proletarijat ni nič drugega, nego izkoriščana raja pod peto nemško-nacionalnega dvornega svetnika. Koliko je to učiteljstvo že pretrpelo zapostavljanja, zbadanja, izrabljanja — to se ne da v kratkih besedah povedati. Billek ima celo to razvado, da vsakega sumniči in naganja z nepatriotom, kdor ne krivi hrbta pred njim in kdor ne taji svojega materinskega jezika. Navedli bi lahko dovolj dokazov — pa te bomo čuli na Dunaju! Učiteljstvo naj vztraja na svojih zahtevah — tudi njemu pride rešitev! Naj pa govori upravno sodišče! Časih so rekli, da tam ne zraste več trava, kamor stopi kopito hunskega konja. Dokazi sedanjih dni pa uče, da zamre vsa humaniteta, kamor stopi podplat nemško-nacionalnega dvornega svetnika! — Da si ne bo Billek po nepotrebnem belil glave in iskal krivca med idrijskim učiteljstvom, mu povemo, da smo dobili te informacije iz neučiteljskih krogov. Vsi vrabci po idrijskih strehah že davno čivkajo o tem, kar pripovedujemo mi danes v začudenje kulturnega sveta!

Koroške vesti.

— k — »Iz koroškega vilajeta« objavlja »Slovenec« z dne 1. t. m., štev. 50, več doneskov, ki pričajo, kako se godi koroškim Slovincem. Nas zanima posebno poglavje o učiteljski kolektivnosti. Čujmo! Na vlaku so se peljali učitelji in učiteljice; slučajno je zašel med nje tudi zaveden slovenski učitelj, ki so sicer na Koroškem jako redko sejani. Pa takoj ob vstopu in potem neprestano so mu brenčale okrog ušes razne razvalje in zaničljive opazke, ki jih je spremljal zlasti pri lepem spolu zaničljiv posmeh. Ker pa se jim je vse to zdelo še premalo, so delokrog svojega kolektivnega in kulturnega početja razširili še s tem, da so začeli klicati tudi ven skozi okno, kakšna zanimivost se vozi v tem kupeju — »vindiškarski učitelj! In malo je manjkalo, da niso začeli pobirati vstopnine, kakor jo je plačati v menažeriji, kdor hoče videti medveda. — Tak je položaj narodnega učitelja na Koroškem. Zaveden slovenski učitelj na Koroškem je mučenik. Deželne šolske oblasti ga pošljejo v kako gorsko vasico ali pa v pregnanstvo v nemške kraje. Tam mora živeti med tujimi ljudstvi, vzamejo mu priliko, da bi deloval med svojim ljudstvom, da bi poučeval dečo lastnega naroda. Pri avanziranju mu delajo težave in mu otežujejo na vsi moč, da bi prišel do samostojnega mesta kot šolski vodja. In lastni tovariši ga prezirajo in zaničujejo ter družabno bojkotirajo... In dalje! »Wir sind nicht windisch, wir sind deutsch!« Bilo je v nemškutarskem kraju na Koroškem. Šola je popolnoma nemška in je k zidavi prispeval tudi Schulverein pod pogojem, da se bo v šoli le nemško poučevalo. V prvem razredu je vprašal katehet otroka nemškutarskih staršev v slovenskem jeziku. Otroci, ki zna dobro slovensko, že hoče odgovoriti, kar se oglasi njegov sosed in predrzno zakliče: »Wir sind nicht windisch, wir sind deutsch!« V to šolo hodi veliko otrok, ki ob vstopu ne razumejo besedice nemško. A učitelj niti v I. razredu ne izpregovori niti ene slovenske besede. Tudi z otroki, ki so v začetku popolnoma nevedni nemščine, govori nemško in samo nemško. Izključeno je, da bi se slovenski otroci v šoli naučili brati, kaj šele pisati v svojem materinem jeziku. Vsak dan čuti, da je to manjvreden jezik, ki ga vsi prezirajo. In v tretjem razredu se že slovenski otroci sami začno sramovati svojega rodnega jezika. Nemškutarski otroci pa imajo že v I. razredu neverjetno razvito narodno zavednost. Nemška zavest seveda in pa predrznost. Se jim pač vedno in pri vsaki priliki vbija v glavo in vceplja v srce. Tak otrok je imel zapisano že na malih biblijskih zgodbah to-le prvo in poglavitno versko resnico: Wir Deutsche fürchten Gott und sonst Niemand auf der Welt! — Take so torej razmere na Koroškem. Potem se pa ljudje še čudijo, ako se Slovenci vneajo za jugoslovansko deklaracijo!

— k — Naša pravica. Iz Pliberka nam pišejo: Naše mestce je obdano od vseh strani z zavedno slovensko okolico. V mestecu samem je le osem pristno nemških družin. A v zvezi s temu velja Pliberk za strogo nemško mesto. Zato pa ima popolnoma nemško štirirazredno, čeprav jo obiskuje polovica slovenskih otrok. V šoli je nastanjena Súdmarkina javna ljudska knjižnica, pri zidavi šole pa je pomagal Schulverein. Tako imamo na nemškem otoku Pliberku nemško trdnjavo, ki šteje po vsem Koroškem obilo sestrar!

Štajerske vesti.

— š — Odlikovanje. Ivan Žolnir, nadučitelj v Ptuj, sedaj enoletni prostovoljec v vojaški službi, je bil odlikovan z zlatim zaslužnim križcem. Fran Poljak, učitelj v Mariboru, sedaj poročnik, pa s signum laudis.

— š — Za glavna učitelja na c. kr. učiteljsku v Mariboru, sta imenovana suplent Matevž Dolenec in vadniški učitelj Ivan Krenn.

— š — Iz Zetala nam pišejo: Dne 24. februarja t. l. je umrl v Zetalah g. Maks Berlig, trgovec, poštar in krajni šolski ogleda. Za prospeh šole je bil jako vnet. Blag mu spomin!

— š — Umrla je v Laporju pri Slov. Bistrici dne 24. pret. mes. gospa Franja Lahova, nadučiteljjeva soproga, stara 55 let. Blagi slovenski ženi blag spomin! Preostali nam so žalje!

Iz Zaoreba.

Goriške vesti.

— g — Odlikovanje. Poročnik Alojzij Črnigoi, učitelj pri Sv. Križu na Vipavskem, je prejel Najvišje pohvalno priznanje z vojnim okraskom in meči.

Iz Zagreba.

Stoletnica hrvatskega pesnika Preradovića. Letos praznujemo Hrvati stoletnico rojstva svojega znamenitega pesnika Preradovića. Vsa naša književna in kulturna društva se pripravljajo na dostojno proslavo tega jubileja. Prijetno nas je zadelo vest, da nameravajo tudi bratje Slovenci proslaviti stoletno rojstveno slavo našega narodnega pevca.

Pouk o vojaških stvarih. Iz Zagreba nam pišejo: Po naredbi hrvatske deželne vlade predava vsako nedeljo kak častnik sedmošolcem in osmošolcem srednjih šol o vojaških stvarih. Predavani se morajo udeleževati vsi dijaki, tudi oni, ki niso vojak. Prvo tako predavanje se je vršilo dne 24. februarja v Osijeku. Predaval je neki stotnik, ki je navduševal dijake za vojaški stan.

Novo realno gimnazijo otvori hrvatska vlada v Brodu ob Savi.

Bolgarsko šolo je otvorila madžarska vlada v Budimpešti. Za nemadžarske narode na Ogrskem so pa le madžarske šole. Tudi vse hrvatske šole bi najrajši pomadžarili. Blagor nam!

Nova madžarska politična teorija. Prof. dr. Apathy piše v »Magyarország«: »Madžarska država zahteva pred Bogom in pred ljudmi na temelju historičnih pravic in kot postulat bodočnosti, da se nauči vsak ogrski državljani, ako hoče v javnosti sodelovati, službeni državni jezik — madžarski«. Nadalje piše: »Nemadžarske narode na Ogrskem moramo pretvoriti v korenite Madžare. Zato moramo povsod in brezpogojno zidati le madžarske šole, tako se nauči vsak madžarsko, ki je dokončal štiri razrede ljudske šole. Volilno pravico more dobiti samo tisti, ki je dobil izpričevalo četrtega razreda, a tega more dobiti samo tisti, ki se je naučil madžarsko. Kdor tega ne zmore, naj ponavlja tako dolgo četrty razred, dokler se ne nauči madžarsčine«. — Kakor vidimo, niso madžarski profesorji le imenitni politiki, ampak so tudi znameniti pedagogi: Ponavljaj toliko časa, da se naučiš!

»Julian«, društvo za madžarizacijo, je začelo razvijati veliko agitacijo za madžarske šole po Hrvatskem, kjer jih imajo že sedaj preveč. »Julian« ima sedaj namen, da ustanovi še več novih madžarskih šol. Kaj poreče hrvatska javnost?

Madžarska srednja šola v Djakovu. Osješki »Jug« poroča, da ustanovi zgoraj imenovani društvo »Julian« v Djakovu v Slavoniji novo srednjo šolo za pomadžarjenje hrvatske mladine. Tako stopamo na hrvatski zemlji v dobo — samoodločevanja narodov...

Dva politika. Ogrski pravosodni minister dr. Vaszonyi in poslanec frankovske stranke, znani Stjepan Zagorac, sta prišla na Sušak pri Reki počivati od napornega dela... Morda imata še kake druge namene: saj oba enako iskreno ljubita hrvatsko zemljo!

Koncentracija hrvatskih strank. Iz Zagreba nam poročajo, da je pričela Starčevićeva stranka prava kot najmočnejša hrvatska stranka z iniciativo, da se čimprej izvede koncentracija narodnih vrst. Prvi rezultat te koncentracije naj bi bil Narodni svet 24 članov (najuglednejših Hrvatov). Ta bo določal taktiko splošne jugoslovanske politike in informiral domače in tuje časopise o jugoslovanskih narodnih zahtevah in razmerah. Hrvatski učitelji iskreno pozdravljamo to namero, ker smo prepričani, da more naši skupni

stvari le koristiti. Sedaj so naše sile razbite in raztepane, a korist od tega ima le — tujec!

Z našega juga.

Dalmatinski učitelji za majniško deklaracijo. Učitelji benkovaškega okraja v Dalmaciji so na svojem sestanku dne 20. februarja sprejeli in podpisali izjavo: V tej splošni borbi za življenje narodov, ko tudi učitelji Dalmacije pijejo grenko čašo izkušnje, se za hip dvigajo nad samoborbo za kruh k višim narodnim idealom, ki danes napolnjujejo dušo vsakega poednega člana našega troedinega naroda. Dviga nas spoznanje velike resnice, ki je bila dosedaj prikrita s temnim valom, a je sedaj verovanje vsakogar: ideja edinstva naroda, ki nosi ime Hrvatov, Srbov in Slovencev, in nade v njegovo veliko slavo skorajšnje bodočnosti. Mi se pridružujemo tej nadi. Verujemo, da viharji zgodovine niso zaman besneli nad našim narodom, gradeč in razdevajoč rušelj življenja, prelivajoč potoke naše nedolžne krvi, ker iz tega trpljenja vzklíje cvet naše svobode: ujedinjenje jugoslovanskega naroda na podlagi dunajske deklaracije ob samodoločbi naroda. Hrepenimo po miru, ki nam donša to srečo. Zastavljamo besedo, da bomo to veliko idejo vodnico vcepili v dušo našega naroda, v srca nedolžne dece, ker ga šole nacionalno osveščenje dovede k popolni duševni svobodi, po kateri moramo težiti! Brez tega ni sreče narodu — a doseči jo moramo! Verujemo v nacionalno preporočeno jugoslovanskega naroda, a blagoslovljeno bodi vsako delo, ki vodi k temu velikemu smotru!

Smrtna kosa. Iz Kopra nam pišejo: Dne 3. t. m. je preminul v samostanu sv. Ane pri frančiškanih v Kopru pater Hiacint Repič, doma z Vipavskega. Pokojnik je bil človek blagega srca in poleg tega zaveden Slovenec, ki je tudi v svoji tihi celici neumorno deloval za svoj narod. Skrbel je posebno za dečo slovenske šole, ki jo je vsako leto pripravil za svete zakramente. Vedno je govoril: »Največjo radost imam in najlepše trenutke uživam, kadar imam naše male pred sabo. Kaj bi vsega ne storil za svoj mili narod!« Bodi blagi duši ohranjen blag in hvaležen spomin!

Splošni vestnik.

Šolskim vodstvom, ki naročajo v Učiteljski tiskarni Widerovo »Moje prvo berilo«, naznanjamo, da je knjiga popolnoma pošla in da ni mogoče prirediti druge izdaje, ker ni mogoče dobiti papirja. Kadar bo ta učna knjiga zopet na razpolago, to naznanimo v »Učit. Tovarišu«.

Sklep šolskega leta. Časopisi poročajo, da zaključijo letos ljudske in meščanske šole šolsko leto najbrž dne 28. junija.

Slovenska Socialna Matica, registrovana zadruga z omejeno zavezo. V uradni »Laibacher Zeitung« beremo, da se je na deželni kot trgovski sodnji izvršil vpis imenovane tvrdke. Zadruga ima svoj sedež v Ljubljani in ima namen, da pospešuje gospodarsko korist zadrugnikov z izdajanjem periodičnih listov, knjig, brošur, muzikalij, umetnin, z izvrševanjem knjigotiskarske in grafično-artistične obrti in z založništvom vseh vrst. Izdajala bo poglavito proizvode svojih zadrugnikov in izvrševala ostala zadrugna opravila, zlasti po zadrugnikih. Vsak član jamči s trikratnim zneskom svojih deležev. Tačasni udje načelstva so poleg drugih: Alojzija Stebijeve, urednica v Ljubljani — bivša učiteljica; Cirila Pleškova, učiteljica v Ljubljani, in Alojzija Hreščak, učitelj v Lokvi.

Prošnja tovarišem lovcom in prijateljem prirode. Pred par leti sem ravno na tem mestu izrekel željo, da pričnimo učitelji lovci in prijatelji prirode zbirati in objavljati v »Učit. Tovarišu« — ker je v prvi vrsti v to namenjen list »Lovec« prenehal živeti — zanimive podatke o živalstvu in pticah naše slovenske domovine, o njih življenju, selitvah, gnezdenju itd. V tem oziru prav marljiv profesor dr. Gv. Sajović objavlja skoro vsako leto v »Carnioli« — »ornitološke zapiske za Kranjsko«, ki so pravemu ljubitelju prirode prava slast. S takimi objavami bi pač izpopolnili prav izdatno te pregleda, in marsikaj bi nam postalo jasno, o čemer sedaj še dvomimo. Podpisani prav rad prevzamem posel zbiralca in upam, da nam »Učit. Tovariš« rade volje prepusti toliko prostora, kolikor ga bomo rabili. — V Radovljici na dan sv. Matije 1918 — Iv. Šega.* —

*) Temu se ne bomo upirali, toda odvisno je to od našega tesnega prostora. Kadar ta ne bo nasprotoval, bomo radi ustregli tej želji. Kadar pa ne bo prostora, nam seveda ne bo mogoče priobčevati takih spisov. Uredn.

Razgled.

Sporazum s Poljaki po pruski metodi. Povodom razprave o proračunu naseljevalne komisije in o vplivu na vzhoone marke, ki se je vršila v proračunskem očeku pruske poslanske zbornice, so konservativci interpellirali vlado glede poljske politike. Odgovoril je notranji minister dr. Drewe tako-le: Zaradi vojne razmere so država vado dovedle do skrajne, da poizkusi prepire s Poljaki kolikor mogoče pokopati. Minister priznava patriotizem poljskih vojakov, izjavlja pa, da se državna vlada ne more sporazumeti z elementi, ki javno ali prikrito delujejo na to, da se poljski deli dežele odtrgajo od Prusije ali pa dosežejo notranjo avtonomijo. Drugače mislečemu delu poljskega prebivalstva vlada ponuditi roko v spravo, zakaj pa v njej moramo iskati miru. Ker je bil prej iz tega izločen, da se morejo zakoni o Poljaki glede posameznih odredb že tekem vojne popraviti. Vendar morajo ostati odredbe za okrepitev nemščine v veljavi. Naseljevalni zakon mora ostati v veljavi, pri čemer naj se Poljakom načelno zjamči, da se bodo smeli v svojem domačem kraju naseliti. Vendar pa v nemške naselbine na Poznanjskem ne sme niti eno poljsko ognjišče. Krščanski nauk bodo v nižjih razredih ljudskih šol poučevali duhovniki v poljskem jeziku, drugače pa morajo ljudske šole brezpogojno ostati nemške in dvojezične šole se nikakor ne bodo dopustile. Vsi pripadniki pruske države morajo nemško govoriti, v kolikor se da to v ljudski šoli doseči. Vse odredbe za omejitev dosedanje poljske zakonodaje so poizkus, ki more uspeti samo tedaj, ako se čuti poljsko prebivalstvo kot član nedotakljive pruske države. Državna vlada pa upa, da se to mnenje med poljskim prebivalstvom razširja; v nasprotnem slučaju si pridrži nadaljne sklepe. — Blagor pruskim Poljakom!

Književnost.

Humoreske, groteske in satire. I. zvezek. Ruski spisala Vladimir Azov in Teffi. Preložil Rikard Svoboda. Tiskala in založila Ant. Peskova (prej Drag. Hribarjeva) tiskarna v Ljubljani 1917. Str. 180. Cena: broš. izvodu 3-60 K, vezana 5-20 K. — Naravnost imenitna knjiga, ki vpliva kakor zdravilo in neusmiljeno biča razmere in one, ki jih provzročajo — to so pač ruske razmere in ruski ljudje. Tega in onega pa ni težko lokalizirati glede na ves položaj pod našo ljubo domačo streho! Vzemimo samo legendo o klevetniku! K Luciferju, ki je pravkar otvoril sejo, kako razdeliti sploh mesta v peklu, se približa s spoštljivim poklonom grešnik. Ravno kar je dospel v peklo. Klevetnik sem, se novodošlec samozavestno priporoči, čast mi je prositi, da mi odkazete eno najlepših mest. — »Klevetnik!« reče Lucifer z glasom, polnim zadovoljstva. »Jako rad vidim pred sabo klevetnika. Dobra klevetnika cenim višje, kakor kateregakoli drugega grešnika, da, višje kakor morilec. Morilec postane lahko vsak tepec, toda postati klevetnik, za to je treba biti prebrisan, izumljiv človek. Klevetniki so prijetni mojemu srcu, in najlepše prostorčke v peklu prihranjam predvsem klevetnikom. Jako redkokdaj me v poslednji dobi srčno razvesele grešniki, prihajajoči k nam z zemlje. Pobanili in poplutili se je greh, in malo je grešnikov, ki bi bili po pravici vredni tega naslova. In zlasti so se skisali klevetniki... Propadla je klevetniška umetnost... Veseli me torej, da te vidim, novodošlec! Prazni so, že mnogo let so prazni naslanjači, ki sem jih prihranil klevetnikom. Razloži mi hitro, novodošlec, svojo umetnost, in ukažem pripraviti naslanjač z imenom dona Bazilija — gotovo najlepši prostorček v peklu!« — Samo tolovaju Mataju, ki je umoril tudi svojo mater, je peklenški vladar pripravil tako posebno — vroče mesto! Kakor vidimo, hodi odličnost klevetnikov (— denunciantov) roko v roki z odličnostjo morilcev lastnih mater! Par nobile fratrum! Zato se pa ženejo vsi klevetniki vsega sveta tako navdušeno in vztrajno na svoje peklenško delo, ker vedo, kako plačilo jih čak v Luciferjevem kraljestvu. Časih pa koga že na tem svetu dohiti zasluženo plačilo. In na drugo je vsekakor pošteno pridobljeno! Sama sreča, da Slovenci nismo imeli in še danes nimamo klevetnikov. Škoda bi bilo naših plemenitih ljudi, da bi se cvrli na peklenških foteljih! Klevetnikov pa ni niti med našimi sosedi. »Der grösste Schuft im ganzen Land — das ist und bleibt der Denunciant!« Ta markantna označba je naslovljena na prebivalce Devete dežele! Vzlic temu pa le berite Azova in Teffijevo!

E. Gangl.

Duhovnikom-sobratom. K političnemu položaju. V Ljubljani na god sv. Timoteja 1918. — Izdali: Duhovniki-pristaši S. L. S. Tiskala Kat. tiskarna. Na 16 strani obširni brošuri je razloženo še dokaj natančno, zakaj je S. L. S. krenila na čisto narodno podlago in zakaj je strmoglavila dr. Sušteršiča. — 11 strani je posvečenih dokazom, da se S. L. S. nikakor ni udinjala »liberalcem«, temveč se je le akomodirala časovni zahtevi, ki stremi po narodni osamosvojitvi. »Ako pa se duhovniki oklenemo te tako popularne ideje: narodne svobode in samostojnosti, ako tej ideji celo na čelo stopimo in zastavimo zanj vse svoje mači, potem je naše stališče v narodu vse drugače. Le vprašajmo »fronte!

(Str. 6.) — »In naša tozadevna kooperacija z liberalci nima z liberalizmom prav nič opraviti.« (Str. 6.) — »In zdaj bi se naenkrat moral pred kakim Jakličem zagovarjati.« (Str. 2.) Pet strani je posvečenih politički usmrtitvi dr. Sušteršiča. Mož je storil tri smrtne grehe. In to ga je ubilo: »Dajmo jih po čepinjah! — 2. »Pozvedovanje po veleizdajalcih.« — 3. »V Curihi je hotel na vsak način brzojavno pozdraviti nemškega cesarja.« — Nas je sram in strah, s takim »voditeljem« se prikazati pred slovenskim svetom. (Str. 13.) — »Dr. Sušteršič je danes tako diskretiran, da rešimo čast katoliškega imena samo s tem, če nimamo z njim nič opraviti.« (Str. 14.) — Za napredno učiteljsko je ta brošura prav lepo zadoščenje in v vsakem oziru prav informativna. X.

Zofka Kveder-Demetrovič: Njeno življenje. Izdala »Matica Slovenska«. — Knezova knjižnica, XXI. zvezek. V Ljubljani, 1914. — V tej povesti opisuje pisateljica na 175 straneh trpljenje in bojevanje nesrečne žene in matere Tilde. In poglaviti smoter vse obilice skrbno nanešenih dejanj naj služi dokazu, da se proti takozvani podedovanosti — atavizmu ne da ničesar storiti in da je ves trud zaman. Kar je usoda začrtala, to izvrši nemoteno, čeprav se ji človek upira z vsemi svojimi telesnimi in duševnimi volinami — tudi preko trupel koraka usoda do svojega smotra. — Odkritostno moramo priznati, da nas pisateljica ni mogla nikakor prepričati vključno tehnično dokazom o veljavnosti svojih nazorov o podedovanosti. Saj smo kot pedagogi trdno uverjeni in lahko dokažemo, da ravno podedovanost ni tako hudo zlo, da bi ji človek ne mogel pritrčiti peruti in da bi ne mogel rešiti iz njenih kremplev nesrečne žrtve. — Prave vzgoje je treba, posluševati se mora pravi pedagog ob taki priliki pač take metode, ki jo je Milčinski tako srečno in lepo opisal v svojih »treh pičkah«. Tilda kot mati pač ni bila na mestu, da bi tekmovala — po pisateljičinih mislih — z brezobzirno koraka, jočo podedovanostjo, ki hoče doseči svoj smoter in ga tudi doseže, čeravno pokonca kar tri družine. Tilda, »ki ni imela skoro nobene šolske izobrazbe«, je imela pač ono opičjo ljubezen do svojih otrok, ki jo tako pogostoma opažamo pri

naših slovenskih materah — žal, da je istina! — posebno pa do Rajka, da je postala skoro gluha in slepa do vseh Rajkovih lumparij; ostalo je le pri besedah in pridigah, namesto da bi se poslužila tiste zdrave metode, ki jo je tako lepo priporočil stric Robert: »Naslonil bi si ga čez koleno in mu z leskovko odštel par zdravih!« In slednjič, če je videla, da mora njen oboževani sin zapasti slednjič podedovanosti, zakaj ga je pustila v tako nevarnem mestu, kakor je ravno Trst? Vsaj imamo dovolj poboljševalnic, kjer dobi tak »človek in pol« kakor je Rajko primernejše družbe, kakor jo je imel po tržaških beznicah. — Slovenskim materam, ki jim pride ta knjiga v roke, pač svetujem, da naj se ne vda, jajo v popolno oblast nazorom pisateljice Kvedrove glede podedovanosti, zakaj s pravo zdravno odgojo se prepreči tudi najhujše zlo; vsaka podedovanost ima svoje meje, preko katerih ne pride, ako ji človek zastavi svoj »ne!« — Če se pa postavimo na stališče pisateljice »Njenega življenja«, potem pa vrzimo vse vzgojeslovje med staro šaro in čakajmo, kdaj dovrši podedovanost svojo nalogo! Iv. Šega.

Gruda umira. Napisal René Bazin. Iz francoščine prevlel Izidor Cankar. — Izdala in založila Leonova družba. V Ljubljani 1917. Tiskala Katoliška tiskarna. — Srečno roko je imel dr. I. Cankar, ko si je izbral to lepo delo pri nas še tako malo znanega francoskega pisatelja Reneja Bazina, da ga prevede na naš jezik. Vse dejanje je prav klasično opisano, tako preprosto, a vendar tako pestro in živo. Iz vsega spisa veje tisti otožno mehki, toda življenja polni duh, kakor plava po onih monotoni planjavah širne Vendée, ki je dala vkljub svoji uborni rodovitnosti vendar toliko dobrih državljanov. In človek nehoti zasajanja v to tako čarobno opisano pokrajino, da jo zazre pred seboj v vseh podrobnostih, da jo nehoti vzljubi — kakor vzljubi glavnega junaka tega romana Luminedaua — Škoda, tip Vendéca. Ko pa odložiš knjigo, čutiš, da so ti kraji in ljudje tako znani, kakor bi sam med njimi bival že leta in leta. — Pravilno bi bilo, da se vendar že enkrat postavimo pri prevodih na stališče, da imena pišimo tako, kakor jih v originalu izgovarjamo. Človeka čudno dir-

ne, ko sliši celo naše inteligente prav često izgovarjati tuja imena tako, da zardi sramu.

Iv. Šega.

Oprostitev za službo na fronti nesposobnih učiteljev.

Korespondenčni urad poroča 6. t. m., da je domobransko ministrstvo svoječasno odredbo glede splošne oprostitve za službo na fronti nesposobnih učiteljev na pobudo naučne uprave z najnovejšim razpisom razširilo v tem smislu, da bodo poslej ne-le učitelji, ki služijo kot navadni, za službo na fronti nesposobni vojak v ozadju, marveč tudi vsi učitelji z državnih, deželnih in občinskih zavodov, ki so za službo na fronti trajno nesposobni in zmožni le za pomožno službo z dostavkom »za stražno službo« (izvid B), do 15. julija 1918 začasno splošno oproščeni. Te oprostitve morejo postati deležni le tisti učitelji, ki morejo z listinami dokazati, da so za učiteljski poklic izprašani in imajo v rokah odlok, ki so bili z njim nastavljeni v službi.

Listnica upravnistva.

P. n. naročniki, ki so člani s. u. d., in ki so jih društva doslej izkazala, dobe naknadno že izšle številke. Prosimo malo potrpljenja, ker je dela veliko.

Nekateri takih novih naročnikov so poslani jim številke vrnili, češ, da niso lista naročili. S tem so poazali, da ne marajo stanovskega lista ali pa da ne soglašajo z novim poslovnim redom »Zaveze«.

Upravištvu noče lista nikomur vsiljevati, glede nasprotja s članstvom s. n. d. in novim posl. redom »Zaveze« pa naj uredi v domačih o. u. društvih.

Stare dolžnike prosimo opetovano, naj poravnajo svoj dolg, da bde zadeva že enkrat urejena. Ob prejemu draginske dklade se da to že urediti; le trdne volje in zavednosti treba.

Upravištvu.

Izdajatelj in odgovorni urednik:
Radioj Korene.

Last in založba »Zaveze avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva«.
Tiska »Učiteljska tiskarna« v Ljubljani.

Naš denarni zavod.

Geslo: Kar plodono naložim, v pomoč le sebi podarim.

Hranilnica in posojilnica »Učiteljskega konvikta« v Ljubljani
registrovana zadruga z omejenim jamstvom.

Promet do 28. febr. 1918 K 29.398.85.

Uradne ure: Vsak četrtek in vsako soboto od 1/2. do 1/2. ure popoldne.

Št. 132 P 1918

Razpis službe.

V Vurbergu je na trirazredni mešani ljudski šoli (III. krajevni razred) razpisana nadučiteljska služba. Prosilec mora biti več slovenskega in nemškega jezika ter katoliške vere. — Redno opremljene prošnje je vlagati do 31. marca 1918 na krajni šolski svet v Vurbergu.

Okrajni šolski svet ptujski v Ptuj,
dne 24. februarja 1918.

Predsednik.

Največja slovenska hranilnica!

MESTNA HRANILNICA LJUBLJANSKA

Ljubljana, Prešernova ulica št. 3.

je imela vlog koncem leta 1917 K 66,800.000.—
hipotečnih in občinskih posojil » 27,000.000.—
rezervnega zaklada » 2,000.000.—

Sprejema vloge vsak delavnik in jih obrestuje najvišje po

4%

večje in nestalne vloge pa po dogovoru.

Hranilnica je pupilarno varna in stoji pod kontrolo
c. kr. deželne vlade.

Za varčevanje ima vpeljane lične domače hranilnike.

Posoja na zemljišča in poslopja na Kranjskem proti 5%,
izven Kranjske pa proti 5 1/4% obrestim in proti najmanj 1%
oziroma 3/4% odplačevanju na dolg.

V podpiranje trgovcev in obrtnikov ima ustanovljeno
Kreditno društvo.

Hranilnica in posojilnica »Učiteljskega konvikta«, v Ljubljani,

r. z. z. o. j.

Celkovni račun št. 12.366.

Zadružnik našega denarnega zavoda postane lahko vsak, kogar sprejme načelstvo. Delež 50 K, se mora takoj polno vplačati. Posebno se priporočajo ti deleži kot osnovne glavnice učiteljskih društev. Deležne vloge se obrestujejo po 5%.

Vstopnine se enkrat za vselej plača 2 K.

Hranilne vloge se sprejemajo od vsacega, ako tudi ni zadružnik. Obrestna mera je 4 1/2%. Obrestovanje se pričinja dvakrat na mesec in sicer: 1. in 16. dne vsacega meseca.

Posojila se dajo le zadružnikom na osebni kredit po jako ugodnih pogojih. Posojila dovoljuje načelstvo. Načelstvene seje so vsako 2. in 4. delavno soboto v mesecu. Zadruga plačuje na željo za svoje dolžnike premije ter tudi posreduje pri zavarovanju.

Vrača se po spodaj navedenih načinih. Vsakdo si lahko izbere način vračila po svoji osebni potrebi in po svoji plačilni zmožnosti.

Vsacih 100 K posojila se vrača po načinu:

mesečnih rokov				rokov		rok						
A	v	12	in sicer	11	à	9	K — h,	12.	4	K	73	h
B	"	18	"	17	"	6	" — "	18.	3	"	56	"
C	"	24	"	23	"	4	" 50 "	24.	4	"	—	"
D	"	38	"	37	"	3	" — "	38.	—	"	66	"
E	"	46	"	45	"	2	" 50 "	46.	1	"	81	"
F	"	60	"	59	"	2	" — "	60.	—	"	70	"
G	"	70	"	69	"	1	" 75 "	70.	1	"	42	"
H	"	85	"	84	"	1	" 50 "	85.	1	"	26	"

Informacije pošilja zadruga vsakomur franco, kdor vpošlje 30 h v pisemskih znamkah. Na prošnje brez vpošiljave navedenih znamk se ne odgovarja.

Dopise je naslovljati edino na zadrugo, ne na posamezne člane načelstva. Zadrugi lokal je v Ljubljani, Frančiškanska ulica 6.

Uradne ure za stranke so izvenzmi praznikov vsak četrtek in vsako soboto od 1/2. do 1/2. ure popoldne.

Najpripravnejša in najlepša darila za otroke

MLADINSKI SPISI,

ki jih je izdalo in založilo

„Društvo za zgradbo Učiteljskega konvikta v Ljubljani“.

Cena vsaki knjigi, ki je lepo vezana in bogato ilustrirana, je s poštnino vred le 1 K 30 vin.

„ZVONČEK“.

List s podobami za slovensko mladino.

Letniki od III. do XVII.

V navadni vezbi 6 K, elegantno vezan 7 K.

Vsi ti spisi se naročajo v »Učiteljski tiskarni« v Ljubljani in v vsaki knjigotržnici.

Ali ste že član društva »Jubilejska samopomoč«?

Društveniki so lahko učitelji, njihove žene in učiteljice po Kranjskem, Štajerskem, Primorskem in Koroškem. V društvo se sprejemajo le oni, ki še niso stari nad 45 let.

Pri pristopu v društvo se plača pristopnina, ki se ravna po starostnih letih in sicer do 25 let 2 K 50 h, od 25 do 30 let 5 K, od 30 do 35 let 10 K, od 35 do 40 let 15 K, od 40 do 45 let 20 K; poleg tega še 2 K za prvi smrtni slučaj, 2 K letnine, 1 K vpisnine, 30 h upravnine in 20 h poštuine.

Letno se plačuje 30 h upravnine in 2 K za rezervni fond, ki je znašal koncem XII. upravne dobe 8052 K 99 h.

Po društvenikovi smrti izplača načelništvo takoj zakonitni dedičem tolikokrat po 2 K, kolikor je društvenikov (sedaj 250). Po smrti društvenika plačajo drugi društveniki po 2 K za nadaljni slučaj smrti.

Vsa pojasnila glede pristopa v društvo daje

Jubilejska samopomoč v Ljubljani, Frančiškanska ulica 6.